

Samen puzzelen naar een oplossing.

Een vaardighedenboekje
ontwikkelen voor en door kinderen.

Janneke Pepper

Studentnummer: 2165137

Meesterstuk in het kader van Master SEN

Leerroute: gedragsspecialist 2010-2012 Den Bosch

Begeleider: Drs. Frans Kemmeren

Dankwoord

Dit meesterstuk zou niet tot stand zijn gekomen zonder de ondersteuning en hulp van anderen.

Ten eerste wil ik mijn echtgenoot Ger en kinderen Corné en Evy bedanken. Ger wil ik bedanken omdat hij er altijd voor zorgde dat hij op tijd thuis was van zijn werk om de kinderen op te vangen. En Corné en Evy omdat ze me lieten studeren, ook wanneer ze even iets leuks wilde doen en daar geen tijd voor was. Na deze tijd van veel werken, komt er nu een tijd aan waarin we samen enorm veel leuke dingen gaan doen.

Verder wil ik mijn medestudenten Monique, Theo en Dionne bedanken voor het meekijken naar mijn meesterstuk. Mede door hun hulp is het meesterstuk tot stand gekomen.

Ook wil ik Dhr. Drs. F. Kemmeren bedanken voor het kritisch meekijken naar het meesterstuk.

Van mijn werk wil ik Anja, en Lotte bedanken voor het meekijken en meedenken aan het meesterstuk. Vooral Anja keek met een kritische blik naar mijn werk, dit heb ik zeer gewaardeerd, met goede opbouwende kritiek kan ik vooruit. Ik wil ook Ivonne (directeur) bedanken voor de tijd die ik kreeg om in alle rust aan mijn studie te werken, ik heb dit als zeer prettig ervaren.

Als laatste wil ik de kinderen bedanken met wie ik tijdens dit onderzoek samen heb gewerkt, zonder hun medewerking was er nooit zo'n goed eindresultaat uit gekomen.

Janneke Peffer

Kerkdriel, mei 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	4
Inleiding.....	6
Hoofdstuk 1 Aanleiding en Probleemstelling.....	9
1.1 Beginsituatie en waar wil ik naartoe.....	9
1.2 Doel van het onderzoek (aanleiding).....	10
1.3 Doel in het onderzoek (probleemstelling).....	10
1.4 Wat is er al bekend uit eerder onderzoek?.....	12
Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing.....	13
2.1 Wat zijn de uitgangspunten van Kids' Skills?.....	13
2.2 Welke andere principes van oplossingsgericht werken gebruik ik nog meer?.....	15
2.2.1 De schaalvraag.....	15
2.2.2 De wondervraag.....	16
2.2.3 De zevenstappendans.....	17
Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie.....	18
3.1 Onderzoekscontext.....	18
3.2 Onderzoeksprotocol.....	18
3.3 Onderzoeksmethode.....	18
3.4 Dataverzameling.....	20
3.5 Validiteit en betrouwbaarheid.....	21
3.6 Ethiek.....	22
Hoofdstuk 4 Data analyse en resultaten.....	23
4.1 Procesbeschrijving.....	23
4.2 Analyse van CSRS vragenlijsten.....	26
4.3 Antwoorden op de onderzoeksvraag en deelvragen.....	28
Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen.....	30
5.1 Conclusies van de onderzoeksvraag en de deelvragen.....	30
5.1.1 De schaalvraag.....	34
5.1.2 De wondervraag.....	34
5.1.3 De zevenstappendans.....	34
5.2 Eindconclusie.....	35
5.3 Aanbevelingen.....	36

5.4 Hoe nu verder?.....	37
Hoofdstuk 6 Evaluatie onderzoek.....	38
6.1 Evaluatie op het onderzoek.....	38
6.2 Reflectie op mezelf.....	40
Literatuurlijst.....	42
Bijlagen.....	44
Bijlage 1: 15 stappen van Kids' Skills.....	44
Bijlage 2: De vaardighedenboekjes.....	47
Bijlage 3: Vaardighedenboekjes van de kinderen.....	74
Bijlage 4: Logboek.....	80
Bijlage 5: Certificaat.....	81
Bijlage 6: Uiteindelijke vaardighedenboekje.....	82
Bijlage 7: Onderzoeksprotocol.....	91
Bijlage 8: BAG piramide.....	93
Bijlage 9: Child Session Rating Scale.....	94
Bijlage 10: Uitleg van de CSRS.....	95
Bijlage 11: Ingevulde CSRS.....	96

Samenvatting

Voor u ligt het onderzoek dat ik als afronding voor de studie Master SEN (Special Educational Needs) leerroute gedragsspecialist aan de Fontys hogeschool heb gemaakt.

Ik heb tijdens dit onderzoek het vaardighedenboekje dat hoort bij de methode Kids' Skills (Furman, 2009) zo aangepast dat het beter bij mij als gedragsspecialist past, maar ook beter bij de kinderen op de school waar ik werkzaam ben. Gedurende het onderzoek heb ik met een aantal kinderen gesprekken gevoerd a.d.h.v. het vaardighedenboekje, zo kon ik het boekje verder ontwikkelen.

Het doel van mijn onderzoek is het ontwikkelen van een vaardighedenboekje dat door mij als gedragsspecialist en door de kinderen is samengesteld zodat beide partijen er beter mee kunnen werken.

Het doel in mijn onderzoek is dat ik erachter wil komen wat de achterliggende gedachten achter de methode Kids' Skills zijn, zodat ik me hieraan kan vasthouden bij het ontwikkelen van een eigen vaardighedenboekje. Verder wil ik erachter komen welke manieren van oplossingsgerichte gespreksvoering ik vind dat er in het vaardighedenboekje thuis horen zodat er naar mijn mening een verbetering heeft plaats gevonden. Hierop is ook mijn onderzoeksvraag gericht. Tijdens het lezen van dit onderzoeksverslag zal er een antwoord gegeven worden op deze onderzoeksvraag: [Hoe kan ik als gedragsspecialist een vaardighedenboekje, gebaseerd op het origineel van Kids' Skills \(Furman, 2009\), ontwikkelen zodat het beter past bij mijn eigen opvattingen over oplossingsgericht werken, en dat ook de kinderen die ermee gaan werken er fijn mee kunnen werken.](#)

Ook de antwoorden op de deelvragen:

- 1) [Wat zijn de uitgangspunten van Kids' Skills?](#)
- 2) [Welke onderdelen van oplossingsgerichte gespreksvoering wil ik nog meer gebruiken in mijn vaardighedenboekje?](#)
- 3) [Hoe ervaren de leerlingen het werken met het vaardighedenboekje?](#)

zullen gedurende het lezen duidelijk worden.

Als meest belangrijke conclusie is uit dit onderzoek gekomen dat ik me zoveel mogelijk heb vastgehouden aan het stappenplan behorende bij de methode Kids' Skills ([bijlage 1](#)), maar dat ik er op een aantal punten van afgeweken ben omdat ik en

de kinderen dit een prettigere manier van werken vonden. Ik ben erg tevreden met het eindresultaat, het eigen ontwikkelde vaardighedenboekje.

Vanuit de resultaten die ik verkregen heb uit het onderzoek zijn een aantal aanbevelingen naar het team toe gedaan. Deze zijn ook terug te vinden in het onderzoeksverslag.

Ik heb met enorm veel plezier aan dit onderzoek gewerkt, en ik hoop dat je net zoveel plezier beleeft aan het lezen van dit onderzoeksverslag.

Inleiding

Mijn naam is Janneke Peffer, ben werkzaam op een basisschool in Heeswijk, een dorp in Noord-Brabant. Op deze school zitten ongeveer 300 leerlingen. Ik ben al 12 ½ jaar werkzaam op deze school. In de eerste jaren dat ik voor de klas stond lag mijn hart volledig bij de kleuters. Maar in de loop der jaren ben ik me verder gaan ontwikkelen, en heb inmiddels verschillende groepen mogen draaien. In de lijn van mezelf te willen blijven ontwikkelen ben ik ook de studie gedragsspecialist gaan volgen. Dit was niet de enige reden; ik heb ook een zoontje met ADHD en ik dacht na deze studie afgerond te hebben nog beter met hem om te kunnen gaan.

Aan het begin van deze studie was ik vast in de veronderstelling dat ik heel erg veel zou gaan leren over de vele verschillende gedragsstoornissen, maar al vrij snel werd me duidelijk dat dit niet het geval zou zijn. Dit deed niets af aan mijn enthousiasme over de studie, ik weet zeker dat ik een goede keuze heb gemaakt op de juiste tijd. Juist nu (nu mijn eigen kinderen op school zitten en ik nog redelijk jong ben) was ik toe aan een nieuwe uitdaging en die heeft deze studie mij zeker gegeven.

Tijdens het eerste studie jaar trok de oplossingsgerichte gespreksvoering al erg mijn aandacht. Tijdens de twee daagse studiedagen, op 3 en 4 november 2011 in Tilburg o.l.v. Drs. Dick van Dijk, was mijn interesse helemaal gewekt. Deze man kon zo inspirerend vertellen over oplossingsgerichte gesprekstechnieken, dat ik er snel meer over wilde weten. Ik weet nog dat tijdens deze dagen een zin mij erg opviel: "zorg er voor dat je iedere dag van ieder kind zijn naam hebt genoemd". Dit doe ik tot op de dag van vandaag nog, juist om mezelf het gevoel te geven dat ik ieder kind voldoende aandacht geef. En om de kinderen het gevoel te geven dat ze meetellen, gezien worden.

Omdat ik al een grote interesse had ontwikkeld voor oplossingsgerichte gesprekken ben ik hierin verder gaan zoeken. Ik kwam al snel bij de methode Kids' Skills. Een collega kende deze methode al, vandaar dat we hem ook bij mij op school in het bezit hebben. Ik heb deze methode bestudeerd, en was zeer enthousiast. Ik ben vrij snel aan de slag gegaan met een aantal kinderen om te kijken hoe ik het in de praktijk kon uitvoeren. De gesprekken verliepen goed, de kinderen vonden het fijn om met mij te praten en er was ook duidelijk vooruitgang waar te nemen in hun gedrag. Dit stimuleerde mij natuurlijk weer om hier mee door te gaan, als je ziet dat iets werkt, doe er meer van (Cauffman & van Dijk, 2009)

Naast mijn interesse voor oplossingsgerichte gesprekken had ik ook een sterke interesse in hoogbegaafdheid. Dit komt mede voort uit een pilot waar onze school aan mee mag doen, het MIND project (WSNS Veghel, 2009). Dit project heeft als doel: De kwaliteit van het onderwijs aan cognitief getalenteerde, onder presterende leerlingen te verbeteren. Onze Lio-stagiaire heeft daar vorig schooljaar voor de onderbouw onderzoek naar gedaan, en ik wilde dit graag voor mijn meesterstuk voor de bovenbouw gaan doen. Ik heb er vorig jaar al een beleidsstuk voor geschreven en dit is goed ontvangen. Maar na een bijeenkomst van het zorgteam bij mij op school bleek al snel dat wat ik wilde gaan onderzoeken dubbel werk zou gaan zijn omdat een medewerker van het MIND project hier al druk mee doende is voor onze school. Ik vond dit wel erg jammer, maar gelukkig kon ik me er snel overheen zetten en voor een nieuw onderwerp gaan waar ik ook zeer enthousiast over ben.

Als gedragsspecialist ga ik op mijn school gesprekken voeren met kinderen. Deze gesprekken zullen volgens de probleemoplossende benadering gaan. Ik zal daarbij gebruik maken van een vaardighedenboekje. Op dit moment gebruiken zowel ik als mijn collega (die ook gesprekken voert met kinderen, zij heeft de opleiding tot coach afgerond) het vaardigheden boekje behorende bij de methode Kids' Skills. De uitgangspunten van dit vaardighedenboekje behorende bij de methode (beschreven in hoofdstuk 2) vinden we beiden erg goed, maar we merken dat we vragen die in dit boekje staan vaak overslaan. Ik wil graag een voor ons verbeterde versie gaan ontwikkelen, zodat ik als gedragsspecialist er goed mee kan werken. Ik zal om mijn doel te kunnen bereiken verschillende gesprekken voeren met kinderen aan de hand van het steeds veranderende vaardighedenboekje. In de bijlagen (bijlage 2) vind je de ontwikkeling van dit boekje. Verder zal ik veel gaan overleggen met mijn collega om de ontwikkelingen te bespreken, en samen tot verbeterpunten komen.

In het onderzoeksverslag zal steeds te lezen zijn welke veranderingen er hebben plaatsgevonden en waarom. In het volgende hoofdstuk kun je meer over de probleemstelling lezen en in hoofdstuk 1.3 staat mijn onderzoeksvraag en de bijbehorende deelvragen. In het hoofdstuk daarna staat de theoretische onderbouwing, wat zijn de uitgangspunten van Kids' Skills, en welke andere methodieken over oplossingsgericht werken wil ik nog meer laten terugkomen. In hoofdstuk 4 beschrijf ik hoe het boekje zich ontwikkeld heeft.

De conclusies die ik getrokken heb uit het onderzoek en de aanbevelingen staan in hoofdstuk 5. In het laatste hoofdstuk heb ik een persoonlijke reflectie op het praktijkonderzoek geschreven.

In mijn verslag zal ik meerdere malen naar de bijlagen verwijzen, welke aan het eind van dit meesterstuk te vinden zijn.

Hoofdstuk 1

Aanleiding en probleemstelling.

1.1 Beginsituatie en waar wil ik naartoe

Ik ben in het eerste studiejaar (2011) al voorzichtig begonnen met het maken van een eigen vaardighedenboekje, maar dit was maar een probeersel, was theoretisch geheel niet onderbouwd. Met dit onderzoek wil ik tot een vaardighedenboekje komen waar de nodige theoretische kennis aan ten grondslag ligt. Het is niet zomaar ontwikkeld, maar heeft een heel proces doorlopen. Gedurende dit onderzoek zal ik de nodige stappen nemen die ik nodig acht om tot een voor mij als gedragsspecialist, zo optimaal mogelijk vaardighedenboekje te komen. Ik hoop dat ik aan het eind van dit onderzoek een vaardighedenboekje heb ontwikkeld waar ik als gedragsspecialist prettig mee kan werken, maar waar zeker ook de kinderen hun vaardigheid mee kunnen bereiken.

Vorig jaar heb ik al enige gesprekken gevoerd met kinderen. In het begin waren dit oplossingsgerichte gesprekken zonder dat daar een vaardighedenboekje aan te pas kwam. Ik miste wel iets in deze gesprekken, maar wist toen nog niet wat. Na een gesprek met een collega (die ook in een andere functie gesprekken voert met kinderen) kwam ik bij de methode Kids' Skills. Ik ben me toen oppervlakkig gaan oriënteren op deze methode. Heb het boek gelezen, en het vaardighedenboekje bekeken. Naar aanleiding hiervan ben ik gesprekken gaan voeren met kinderen waar ik iets van opschreef. Maar ik wilde iets in handen hebben waarmee ik het kind kon laten zien waar we het tijdens het gesprek over hadden gehad. Deze gesprekken, en de uitwerking daarvan verliepen al beter dan de voorgaande, maar ik was nog niet helemaal tevreden. Vandaar dat ik me daar in dit onderzoek in ga verdiepen, een vaardighedenboekje ontwikkelen dat op het origineel is gebaseerd, maar dat wel geheel eigen is gemaakt voor mijn onderwijspraktijk.

1.2 Doel van het onderzoek (aanleiding).

Sinds dit jaar hebben we een zorgteam bij mij op school. Dit zorgteam bestaat uit: ib'er, rt'er, svib' er, basisschoolcoach en gedragsspecialist. Bij de eerste bijeenkomst van dit schooljaar kwam duidelijk naar voren dat er erg veel kinderen met gedragsproblemen in de individuele begeleiding zitten. We vroegen ons af of we dit aantal niet terug kunnen dringen. Wij als zorgteam hebben sterk het gevoel dat er ook kinderen in de begeleiding zitten die de leerkrachten, met een beetje extra hulp, best zelf zouden kunnen helpen.

We hebben bij ons op school het sociaal emotioneel volgsysteem ZIEN! , dit is een webbased sociaal-emotioneel leerlingvolgsysteem. Vanuit deze vragenlijst krijg je een beeld van de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind. Na het invullen volgen er vele handelingssuggesties. Ik als gedragsspecialist kan de leerkrachten hierin ondersteunen door met deze kinderen in gesprek te gaan, en waar nodig aan een vaardigheid te gaan werken.

Maar om een goed oplossingsgericht gesprek aan te kunnen gaan, moet daar eerst een hulpmiddel voor zijn. Dit hulpmiddel ga ik ontwikkelen, een nieuw vaardighedenboekje (doel).

Ik ben dan pas tevreden wanneer ik merk dat ik geen enkele vraag oversla uit het boekje, en als de kinderen met enorm veel plezier aan hun vaardigheid werken. Want als je ergens plezier in hebt, is je inzet om het beoogde doel te behalen volgens mij ook vele malen groter.

1.3 Doel in het onderzoek (probleemstelling).

Hierboven heb ik beschreven waar ik naartoe wil gaan werken tijdens dit onderzoek: het doel. Wat ik te weten wil komen tijdens het onderzoek staat beschreven in onderstaande onderzoeksvraag, en de daarbij behorende deelvragen.

Hoe kan ik als gedragsspecialist een vaardighedenboekje, gebaseerd op het origineel van Kids' Skills (Furman, 2009), ontwikkelen zodat het beter past bij mijn eigen opvattingen over oplossingsgericht werken, en dat ook de kinderen die ermee gaan werken er fijn mee kunnen werken.

Het antwoord op de hoofdvraag hoop ik mede door onderstaande deelvragen helder te krijgen.

De deelvragen:

- 1) Wat zijn de uitgangspunten van Kids'Skills?
- 2) Welke onderdelen van oplossingsgerichte gespreksvoering wil ik nog meer gebruiken in mijn vaardighedenboekje?
- 3) Hoe ervaren de leerlingen het werken met het vaardighedenboekje?

Ik wil zelf gedurende dit proces tevens gaan werken aan mijn eigen leerdoelen:

- **Meer te weten komen over de achtergronden en gedachten achter de methode Kids' Skills.**

Om een eigen vaardighedenboekje te kunnen ontwikkelen dat gebaseerd is op het origineel van Kids' Skills, moet ik me eerst gaan verdiepen in de achtergronden en gedachten achter deze methode. Pas als ik duidelijk heb waar de methode op gebaseerd is kan ik er mijn eigen draai aan gaan geven.

Ik zal dit doen door de methode te bestuderen. Een uitwerking hiervan is te vinden in paragraaf 2.1.

- **Gesprekken voeren met kinderen a.d.h.v. het vaardighedenboekje, waarbij ik als gedragsspecialist het kind het beoogde doel (vaardigheid) probeer te laten behalen.**

Ik voer op dit moment (beginstadium van het onderzoek) ook al gesprekken met kinderen a.d.h.v. een vaardighedenboekje. Dit vaardighedenboekje gebruik ik nu in de versie die ik in eerste instantie gemaakt heb. Door me nu nog meer te richten op de gesprekstechnieken die ervoor kunnen zorgen dat een kind zijn/haar doel behaald, hoop ik dat ik een kind nog beter kan helpen om een vaardigheid te ontwikkelen. Ik zal hiervoor meerdere gesprekken met kinderen moeten gaan voeren, en er achter zien te komen welke gesprekstechnieken werken, en welke niet. Degene die werken moet ik voortzetten, en degene die niet werken moet ik op de achtergrond plaatsen (niet volledig uitsluiten, want het kan zijn dat dit bij een ander kind wel werkt).

- **Mijn kennis over oplossingsgerichte gesprekken doorgeven aan collega's.**

Tijdens pauzes en dagelijkse gesprekken vertel ik mijn collega's over mijn opleiding. Ik geef soms korte adviezen aan ze. Ik wil dit meer gaan doen, omdat ik denk dat ik mezelf hiermee kan helpen (leerkrachten kunnen eerst zelf aan de slag met een gedragsprobleem), maar ook de collega's. Mijn kennis mag gedeeld worden. Net als bij Kids' Skills moet je een vaardigheid die je geleerd hebt ook aan een ander gaan leren.

1.4 Wat is er al bekend uit eerder onderzoek?

Er is al erg veel onderzoek gedaan naar de werking van Kids' Skills. Uit ieder onderzoek komt naar voren dat het werken met deze methode erg positief uitpakt voor de kinderen.

Maar wat mijn onderzoek juist zo anders maakt is dat ik wil gaan bekijken welke andere manieren van oplossingsgerichte gesprekken nog meer toepasbaar zijn binnen de zienswijze van Kids' Skills. En ik ga een eigen vaardighedenboekje maken, dit ben ik nog niet tegengekomen in eerder onderzoek.

Hoofdstuk 2

Theoretische onderbouwing

In mijn onderzoek richt ik me volledig op het aanpassen van het vaardighedenboekje behorende bij de methode Kids' Skills. Om dit op een goede manier te doen moet ik natuurlijk eerst weten wat de uitgangspunten en doelen van deze methode zijn. Verder wil ik andere technieken behorende bij oplossingsgerichte gespreksvoering gebruiken.

Over de methode Kids' Skills, schalen, de wondervraag (Kim Berg, 2001) en de zevenstappendans (Cauffman & van Dijk, 2009) kun je hierna meer lezen. Ik zal beschrijven wat de uitgangspunten van de methode Kids' Skills zijn. En uitleg geven hoe ik het schalen, de wondervraag en de zevenstappendans in mijn vaardighedenboekje toepas.

2.1 Wat zijn de uitgangspunten van Kids' Skills.

Kids' Skills is gebaseerd op het idee dat kinderen eigenlijk geen problemen hebben, alleen vaardigheden die ze nog niet hebben geleerd. Bij Kids' Skills begint de oplossing met het 'vertalen' van het probleem in een vaardigheid. De allereerste stap die je maakt is het pellen van het probleem. Je gaat bekijken welke vaardigheden er nodig zijn om het probleem te laten verminderen.

De doelen van de schrijvers zijn:

- Het moet effectief kunnen worden ingezet voor het oplossen van problemen bij kinderen.
- Er moeten doodgewone, dagelijkse problemen mee opgelost kunnen worden.
- Gemakkelijk te begrijpen zijn.
- Het moet de goedkeuring van kinderen hebben.
- De methode moet ook door de ouders gewaardeerd worden.
- De methode moet leiden tot een betere relatie tussen alle volwassenen die voor het kind zorgden.
- De methode moet gebaseerd zijn op een psychologie waarin niemand de schuld krijgt van de problemen rond het kind, maar waarin iedereen wordt gezien als een potentiële hulpbron.

Na al dit bovenstaande gelezen te hebben, lijkt het heel eenvoudig om deze methode toe te passen, maar dat is het niet. Het vereist een hele nieuwe manier van denken. Onder invloed van de westerse psychologie denken we vooral dat de problemen van de kinderen ontstaan door omgevingsfactoren. Onder invloed van deze psychologie kan het voorkomen dat de ouders van kinderen elkaar met een beschuldigende vinger gaan aanwijzen als de oorzaak van het probleem. Kids' Skills voorkomt het juist dat ouders elkaar de schuld geven van het probleem. Bij deze methode concentreren we ons op de dingen die het kind graag wil leren (vaardigheden), er wordt niet veel tijd gestoken in het zoeken naar de oorspronkelijke oorzaken van het probleem, het medische model (Bannink, 2009). Als het kind deze vaardigheden zich eigen gaat maken, heeft dit ook een positieve invloed op de omgeving van het kind. De methode werkt met een 15 stappenplan. Deze stappen staan beschreven in [bijlage 1](#)

Het idee van het vaardighedenboekje (het kind iets geven waarmee het kan zien waar het aan werkt) wil ik in tact laten. Maar ik wil een eigen draai geven aan dit vaardighedenboekje omdat ik merk dat ik erg vaak bepaalde vragen uit het origineel oversla, en dan werkt het niet. De schrijvers van Kids' Skills geven zelf ook aan dat wanneer je vertrouwd bent met de methode dat je mag gaan improviseren.

Ik wil in mijn onderzoek eens goed naar dit boekje gaan kijken, en er echt een boekje van maken dat van het kind zelf is, en waar ik, en later ook mijn collega's, goed mee kunnen werken. Gedurende het onderzoek zal het boekje ook steeds van inhoud veranderen, deze zijn terug te vinden in [bijlage 2](#).

Om het boekje op een goede manier te kunnen veranderen, wil ik eerst gaan bekijken welke manieren van oplossingsgerichte gesprekstechnieken er nog meer toepasbaar zijn in mijn vaardighedenboekje. Deze manieren zal ik beschrijven in de volgende paragraaf.

2.2 Welke andere principes van oplossingsgericht werken gebruik ik nog meer?

In deze paragraaf staan de drie onderdelen van oplossingsgerichte gesprekstechnieken die ik ga toepassen in het vaardighedenboekje.

2.2.1 De schaalvraag

“Door middel van schaalvragen kan een hulpverlener cliënten helpen uitdrukking te geven aan complexe, intuïtieve observaties over eerdere ervaringen en schattingen van toekomstige mogelijkheden” (de Jong & Kim Berg, 2007). Schaalvragen kennen vele toepassingen. Ze kunnen gebruikt worden om toegang te krijgen tot de percepties van de leerling over bijna alles, inclusief zelfwaardering, zelfvertrouwen, enz.. Volgens Cauffman en van Dijk (2009) kun je het volgende protocol voor schaalvragen hanteren.

- ✚ Bereid de ander voor door hem/haar toestemming te vragen om een schaalvraag te stellen.
- ✚ Bied een schaal aan waarbij het startpunt van de schaal gelijkstaat aan het aller moeilijkste moment en het eindpunt gelijkstaat aan “goed genoeg”.
- ✚ Vraag waar de ander op dit moment staat op die schaal.
- ✚ Accepteer het gegeven punt, waar dat ook mag zijn op de schaal.
- ✚ Herhaal het en bevestig het met een compliment.
- ✚ Aanvaard alle antwoorden en bekrachtig wat de ander inbrengt door het simpelweg te herhalen.
- ✚ Maak gebruik van de vraag “En wat nog meer?” om de ander uit te nodigen steeds meer details te beschrijven van wat er al anders is in vergelijking met het begin.
- ✚ Verruim het perspectief door triangulatie vragen te stellen als “Wat zou je vriend/papa/mama zeggen als ik diezelfde vraag zou voorleggen?”
- ✚ Eindig met: “Wat zou het kleinst denkbare stapje vooruit kunnen zijn?”

Met behulp van schaalvragen geef je erkenning aan de beleving van het probleem van de ander. Tegelijkertijd help je hem/haar ermee die werkelijkheid een beetje te nuanceren. Met schaalvragen geef je de leerling het teken dat: er verandering mogelijk is, kleine stapjes effectiever zijn dan grote sprongen en veranderingen en verbeteringen niet ineens optreden, maar geleidelijk (Cauffman & van Dijk, 2009).

Met behulp van schaalvragen kan ik een kind aan zichzelf laten zien wat er al allemaal goed gaat.

2.2.2 De wondervraag (de Jong & Kim Berg, 2007)

De wondervraag is bij Kim Berg eigenlijk onverwachts ontdekt tijdens een sessie met een vrouw. Tijdens deze sessie vertelde deze vrouw dat alleen een wonder haar situatie zou kunnen verbeteren. En juist op dit moment is de wondervraag geboren. De wondervraag is om een aantal verschillende redenen bruikbaar. Ten eerste geeft het stellen van de wondervraag mensen toestemming om over een onbegrensd bereik van alternatieven na te denken. Ten tweede is de vraag toekomstgericht. Het verschuift de aandacht van het probleem naar een leven dat bevredigender is. Probeer bij het stellen van de wondervraag op het volgende te letten (Cauffman & van Dijk, 2009):

- ✚ Toestemming om de vraag te mogen stellen.
- ✚ Gebruik een “yes-set”. Stel vragen aan de leerling waar hij eigenlijk wel met JA op moet antwoorden.
- ✚ Vertel duidelijk wat er tijdens het wonder gebeurt.
- ✚ Alle antwoorden zijn goed.
- ✚ Ontlok steeds meer details.
- ✚ Vraag hoe de omgeving van de ander zou merken dat dit wonder zich heeft voltrokken.
- ✚ Geef complimenten voor elk antwoord en herhaal wat de ander net heeft gezegd.

Juist met het stellen van de wondervraag hoop ik bij de kinderen te bereiken dat ze zich een voorstelling gaan maken van hoe het eruit zou zien als ze hun vaardigheid beheersen. De meerwaarde voor mij als gedragsspecialist van deze vraag is dat ik later in de gesprekken terug kan pakken op dit wonder. Het kind heeft zichzelf uitzonderingen gegeven, punten wanneer het wel beter zou kunnen gaan.

2.2.3 De zevenstappendans.(Cauffman & van Dijk, 2009)

Het vaardighedenboekje heeft veel overeenkomsten met de zevenstappendans [figuur 1](#) (Cauffman & van Dijk, 2009).

Contact leggen: Misschien wel de belangrijkste stap, zonder een goed contact met het kind zal er ook weinig gebeuren. Als het kind je niet vertrouwd, zal het ook niets

aan je toevertrouwen. Zorg dat je eerst een goed contact maakt met het kind.

Context verhelderen: Je gaat met het kind op onderzoek uit waar het kind nu de meeste problemen mee heeft. Welk gedrag kunnen we als eerste gaan aanpakken.

Doelen stellen: Je gaat met het kind een vaardigheid bedenken (bij het probleem) waar het aan wil gaan werken.

[figuur 1](#)

Krachtbronnen aanboren: De krachtbronnen die met behulp van de methode Kids' Skills aangeboord worden. Dit doe je door de stappen goed te doorlopen. Verder ga je met het kind bespreken wanneer het wel goed gaat.

Differentiatie: In het originele vaardigheden boekje staat eigenlijk weinig uit deze stap. In mijn eigen ontwikkelde boekje heb ik hier wel iets van ingevoegd. In heb de schaalvraag toegevoegd (beschreven in paragraaf 2.2.1).

Toekomstoriëntatie: Bij de zevenstappendans gaat het over de mirakelvraag, ik gebruik in mijn vaardighedenboekje de term wondervraag (de Jong & Kim Berg, 2001).

Complimenten geven: Deze stap staat centraal in de zevenstappendans omdat een compliment alle kinderen goed doet, welke stap je ook zet. Een goed compliment is $C=D \times R$, een goed compliment (C) is afgestemd op het doel (D) van de geadresseerde en zijn hulpbronnen(R). Met andere woorden, een goed compliment is een gemeend compliment, een relevant compliment, je benoemd het gedrag wat je hebt gezien, en je moet niet overdrijven (Cauffman & van Dijk, 2009).

Hoofdstuk 3

Onderzoeksmethodologie

3.1 Onderzoekscontext

Mijn onderzoek komt voort uit een vraag die vanuit het zorgteam is gesteld. Met het zorgteam liepen we ertegen aan dat er erg veel kinderen in de speciale begeleiding zitten op het gebied van gedrag. Mijn eerste insteek was om eens te gaan bekijken hoe we nu een goede indeling konden maken in de groep kinderen die wel/geen extra begeleiding nodig hebben. Dit wilde ik volgens de indeling zoals genoemd in de BAG piramide (bijlage 8) gaan doen. Maar na een bijeenkomst op de opleiding ben ik tot de onderzoeksvraag gekomen zoals die er nu staat, deze is haalbaar. Later kan ik nog eens over het vorige nadenken. Mijn hart ligt ook veel meer bij het maken van een vaardighedenboekje omdat ik graag iets doe waar de kinderen iets aan hebben. Ook zag mijn collega dat er bij de kinderen met wie zij werkte aan een vaardigheid, vooruitgang in het gedrag zichtbaar was. Juist hier wilden we op voortbouwen, omdat als iets werkt je, er dan meer van moet doen (Cauffman & van Dijk, 2009). Het leek mij wel een leuke uitdaging om het vaardighedenboekje naar mijn eigen inzichten (m.b.v. de literatuur) te verbeteren.

3.2 Onderzoeksprotocol

Hoe en wat ik precies wanneer ga doen, staat beschreven in het onderzoeksprotocol. Dit onderzoeksprotocol kun je terugvinden in bijlage 7.

3.3 Onderzoeksmethode.

Mijn onderzoeksmethode is: actieonderzoek (Kallenberg, 2007). Actieonderzoek doe je dan wanneer je iets wilt veranderen. Je gaat bestaande ideeën herorganiseren. De kern van actieonderzoek is dat een leerkracht (in dit geval ik in de functie van gedragsspecialist) een vraag stelt ten aanzien van zijn/haar eigen handelen. Mijn vraag is: Hoe kan ik als gedragsspecialist een vaardighedenboekje, gebaseerd op het origineel van Kids' Skills (Furman, 2009), ontwikkelen zodat het beter past bij mijn eigen opvattingen over oplossingsgericht werken, en dat ook de kinderen die ermee gaan werken er fijn mee kunnen werken.

Juist door in de praktijk het steeds vernieuwde vaardighedenboekje uit te blijven proberen, verwacht ik tot een verbetering te komen.

Het uiteindelijke doel van actieonderzoek is dat er resultaten worden geboekt die het eigen onderwijs verbeteren (Kallenberg, 2007).

Een bijdrage aan de verbeteringen zullen zijn:

Literatuurstudie.

In hoofdstuk 2 heb ik de uitgangspunten van Kids' Skills beschreven. Ik wil me hier zoveel mogelijk aan vasthouden, maar ik wil er ook graag andere manieren van oplossingsgerichte gesprekken in toepassen. Deze manieren staan ook beschreven in hoofdstuk 2. Juist door meerdere bronnen te gebruiken hoop ik tot een verbeterde versie (voor onze school) te komen.

Vragend opstellen ten aanzien van eigen onderwijsgedrag.

Tijdens de gesprekken met de kinderen probeer ik erachter te komen of de vraag die op dat moment in het vaardighedenboekje staat wel past bij het kind en bij mij. Waar nodig ga ik dan aanpassingen maken.

Actieonderzoek heeft 5 fundamenten:

1. *De leervraag is een handelingsvraag.*

In mijn onderzoek duidelijk aanwezig omdat ik door mijn eigen handelen het vaardighedenboekje ga verbeteren voor mijn onderwijssituatie.

2. *De onderzoeker en de onderzochte zijn dezelfde personen.*

Ik als gedragsspecialist ga zelf in mijn onderwijspraktijk de verbeteringen uitvoeren. Ik ga na ieder gesprek met een kind bekijken wat de verbeterpunten kunnen zijn. Dit zal o.a. gebeuren d.m.v. de Child Session Rating Scale, **bijlage 9 en uitleg in bijlage 10** (Duncan e.a., 2003)

3. *Vertalen van literatuur naar eigen situatie.*

Ik verander het vaardighedenboekje behorende bij de methode Kids' Skills naar mijn eigen praktijk. Ik gebruik dus de methode om het daarbij behorende vaardighedenboekje naar mijn eigen praktijk te verbeteren.

4. *Het handelen dat uit actieonderzoek voortkomt, is gebaseerd op gefundeerd inzicht in de situatie, zowel vooraf, tijdens als na afloop van het handelen.*

Vooraf heb ik bekeken vanuit welke methode ik ga werken. Tijdens het onderzoek verander ik steeds het vaardighedenboekje, en na afloop van het onderzoek ga ik evalueren.

5. *Het willen reorganiseren en verbeteren van het eigen handelen.*

Ik heb er zelf voor gekozen om het vaardighedenboekje te herschrijven omdat ik, mijn collega, en de kinderen er beter mee willen werken.

Bij actieonderzoek doorloop je 5 stappen.

Stap 1: Analyse van onderwerp. Dit is beschreven in de inleiding en hoofdstuk 1.

Stap 2: Ontwikkelen van plannen. Hiervoor heb ik literatuurstudie gedaan. Dit staat beschreven in hoofdstuk 2.

Stap 3: Uitvoeren en implementeren van acties. Hierin wordt het volledige proces beschreven. Dit is te lezen in de hoofdstukken 3 en 4.

Stap 4: Resultaten bekijken en evalueren. De resultaten staan beschreven in hoofdstuk 4, en het proces wordt volledig geëvalueerd in hoofdstuk 6.

Stap 5: Conclusies trekken. Dit kun je nalezen in hoofdstuk 5.

3.4 Dataverzameling.

Mijn dataverzameling is hoofdzakelijk kwalitatief, en een klein deel kwantitatief (Harinck, 2008). Het kwalitatieve gedeelte bestaat uit het beschrijven van het proces hoe ik tot het uiteindelijke vaardighedenboekje ben gekomen. Het kwantitatieve gedeelte is dat gedeelte waarmee ik kinderen heb bevraagd wat zij van het werken met het vaardighedenboekje vinden a.d.h.v. de CSRS.

De kwalitatieve beschrijving is zowel terug te vinden in het volgende hoofdstuk als in de bijlagen met de vaardighedenboekjes (bijlage2).

Ik zal mijn verbeterpunten baseren op mijn observaties van de kinderen, gesprekken met de kinderen die werken met het vaardighedenboekje, de Child Session Rating Scale (Duncan e.a.,2003), uit gesprekken die ik voer met mijn collega, en vanuit eigen inzichten die ik heb verkregen vanuit de literatuurstudie (triangulatie).

Na ieder gesprek laat ik de kinderen een vragenlijst invullen over hoe ze het vonden, **bijlage 11**.

Deze vragenlijst is gebaseerd op de Child Session Rating Scale (Duncan e.a., 2003). Naar aanleiding van deze vragenlijst kan ik bekijken of er eventueel aanpassingen nodig zijn. Op deze manier ga ik niet alleen af op mijn eigen observaties, ik luister ook naar het kind zelf.

Tijdens de gesprekken kijk ik ook kritisch naar het vaardighedenboekje, door erop te letten hoe de vragen elkaar opvolgen. Tijdens de gesprekken kan het wel eens voorkomen dat de volgorde of manier van vragen niet helemaal is zoals ik deze graag zou zien. Ik ga dan de volgorde van vragen, of de vraag helemaal veranderen. Ik maak tijdens de gesprekken aantekeningen in een vaardighedenboekje. Met deze aantekeningen kan ik later daar waar nodig het vaardighedenboekje aanpassen. Ik overleg ook met mijn collega(die ook met het vaardighedenboekje werkt) wat zij van het vaardighedenboekje vindt.

Om het vaardighedenboekje zo optimaal mogelijk te kunnen gebruiken, heb ik natuurlijk ook de steun nodig van mijn collega's. Om hen de werking van het vaardighedenboekje (en daarbij natuurlijk de oplossingsgerichte gespreksvoering) uit te leggen, zal ik tijdens een teambijeenkomst alle teamleden informeren over de inzet en de werking van het vaardighedenboekje. Op deze manier weten de collega's waar ik als gedragsspecialist met de kinderen aan werk.

3.5 Validiteit en betrouwbaarheid.

"De kwaliteit van een operationalisatie, vastgelegd in een onderzoeksinstrument, wordt uitgedrukt met de begrippen betrouwbaarheid en validiteit van de operationalistie (Harinck, 2007).

Bij betrouwbaarheid gaat het erom hoe nauwkeurig en haalbaar de meting is. De uitkomsten van mijn onderzoek hoeven niet per se de volgende keer weer dezelfde uitkomsten te geven omdat het een persoonlijk en school gebonden onderzoek is. Het is wel steeds na te gaan welke denkstappen ik heb genomen door het lezen van de aangepaste vaardighedenboekjes (**bijlage 2**). In deze boekjes heb ik steeds bijgehouden wat ik heb veranderd, en ook waarom ik dit heb gedaan (met de nodige theoretische achtergrond informatie). Verder hebben de kinderen met wie ik gewerkt

heb steeds de CSRC ingevuld. Als laatste heb ik met een collega overlegd over de toegepaste veranderingen en zij gaf mij hierop kritiek.

Door al deze maatregelen is de betrouwbaarheid van mijn onderzoek toch groot.

Bij validiteit gaat het om de vraag of het instrument wel datgene onderzoekt wat je wilt weten. Kallenberg (2007) maakt onderscheidt tussen interne en externe validiteit. Mijn onderzoek toont interne validiteit aan omdat ik tijdens mijn onderzoek met een aantal kinderen heb gewerkt, en zij gaven mij steeds de feedback over het vaardighedenboekje.

Juist doordat ik me laat adviseren door verschillende informanten is de triangulatie, vanuit verschillende invalshoeken naar een verschijnsel kijken (Harinck,2007), ook gewaarborgd.

3.6 Ethiek.

De set principes in het kader van ethische reflectie op praktijkonderzoek Master SEN omvat (Boerman, 2008):

- 1) Vertrouwen, bedrog en zelfbedrog
- 2) Zorgvuldigheid en nalatigheid
- 3) Volledigheid en selectiviteit
- 4) Concurrentie en collegialiteit
- 5) Publiceren, auteurschap en geheimhouding
- 6) Onderzoek en opdracht

Deze punten komen als volgt terug in mijn onderzoek:

- 1) Transparante en navolgbare gegevens presenteren.
- 2) Gegevens zijn nauwgezet verzameld en verwerkt, en de verslaglegging is precies en systematisch.
- 3) Alle gegevens verkregen uit het onderzoek zijn volledig weergegeven.
- 4) Raadplegen collega, en critical friends.
- 5) Het onderzoek presenteren aan studiegenoten, en verslag doen op eigen school (het volledige onderzoek zal ook voor eenieder ter inzage komen te liggen op mijn school).
- 6) Mede in opdracht van het zorgteam op school.

Hoofdstuk 4

Data analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de dataverzameling weergegeven. Aan de hand van de resultaten zal antwoord worden gegeven op de onderzoeksvraag en de daarbij behorende deelvragen. Een aantal deelvragen is al beantwoord in hoofdstuk 2 bij de literatuurstudie. Zo is al duidelijk wat de uitgangspunten van Kids' Skills (Furman, 2009) zijn. Tevens is daar beschreven welke andere technieken van oplossingsgerichte gespreksvoering ik nog meer in mijn vaardighedenboekje ga toepassen.

Het antwoord op de hoofdvraag: *Hoe kan ik als gedragsspecialist een vaardighedenboekje, gebaseerd op het origineel van Kids' Skills (Furman, 2009), ontwikkelen zodat het beter past bij mijn eigen opvattingen over oplossingsgericht werken, en dat ook de kinderen die ermee gaan werken er fijn mee kunnen werken.* en op de deelvraag: *Hoe ervaren de leerlingen het werken met het vaardighedenboekje.* zullen in dit hoofdstuk aan bod komen.

Ik zal het gehele proces van het werken met het vaardighedenboekje gaan beschrijven omdat op deze manier duidelijk is geworden hoe het eindresultaat eruit komt te zien: *Een eigen ontwikkeld vaardighedenboekje (bijlage 6)*

4.1 Procesbeschrijving.

Voordat ik aan dit onderzoek begon had ik al een vaardighedenboekje gemaakt. In dit onderzoek heb ik dit verder ontwikkeld. Vandaar dat de volgorde van vragen al verschilt van het origineel van Ben Furman .

Ik zal verder gaan beschrijven hoe ik tot het vaardighedenboekje ben gekomen zoals het er nu is. Ik zal dit per vraag uit het zelf ontwikkelde vaardighedenboekje gaan doen zodat duidelijk is waarom de desbetreffende vraag wel/niet is aangepast.

1. Wat wil ik als eerste gaan leren?

Deze vraag is in de tweede versie aangepast in: Welk probleem wil ik als eerste gaan aanpakken?

Dit is een voorloper van welke vaardigheid de kinderen willen gaan leren. Ik heb dit juist gedaan om de kinderen eerst te laten inzien dat waar ze tegen aan lopen ook

om te zetten is in een vaardigheid die ze kunnen gaan leren om het probleem te verminderen. Als aansluiting op deze vraag komt de vraag: Welke vaardigheid hoort daarbij? Vanuit Kids' Skills is dit een erg belangrijke stap, het kind gaat voor zichzelf bedenken wat het wil leren. De meeste kinderen zijn gewend om wanneer ze iets verkeerd doen, dit af te gaan leren. Bij Kids' Skills gaat het er juist om, om iets nieuws te gaan leren. Tijdens de gesprekken heb ik ondervonden dat de kinderen moeilijk tot een antwoord kwamen op deze vraag. Na een korte uitleg van mijn kant lukte het alsnog.

Niet alleen de kinderen vinden deze vraag lastig, maar ook ik als gedragsspecialist heb erg moeten zoeken naar hoe ik de kinderen goed kan begeleiden in het benoemen van de juiste vaardigheid. Maar juist door het veel te doen, kritisch naar mezelf te kijken en luisteren, te zoeken naar de uitzonderingen, komen we samen tot de vaardigheid die het kind wil leren.

2. Wat voor naam geven we de vaardigheid?

Deze vraag is er als geheel in gebleven, maar is wel van plaats veranderd. Ik wilde eerst met het kind gaan bespreken welke voordelen het zou hebben als het de vaardigheid onder de knie zou hebben. Doordat ze hierover gaan nadenken, zien ze zelf ook dat het alleen maar voordelen heeft als ze aan de vaardigheid gaan werken, en dit werkt erg stimulerend om er mee door te gaan.

Nadat we de voordelen hebben benoemd mogen de kinderen een naam voor de vaardigheid bedenken. Ik heb tijdens de verschillende gesprekken al verschillende namen voorbij zien komen. Enkele voorbeelden hiervan zijn: MC Cool, de bloem, Donald Duck.

3. Waarom wil je deze vaardigheid leren?

Hierboven staat al beschreven dat deze stap naar voren is geplaatst in het vaardighedenboekje, en tevens is ook de vraagstelling veranderd, deze is geworden:

Welke voordelen heeft het als je deze vaardigheid onder de knie hebt?

Ik heb ervoor gekozen om het onderdeel: "Wie zouden het nog meer fijn vinden", weg te laten. Het is gebleken dat de kinderen dit antwoord al meenemen in de voorgaande vraag. Dit kun je terug lezen in de vaardighedenboekjes van de kinderen (bijlage 3).

4. Kies een totemfiguur.

Ik heb ervoor gekozen om de naam "totemfiguur" te veranderen in "**Helpend handje**". Het bleek dat de kinderen zich geen raad wisten met de naam Totemfiguur, het was een onbekend en raar woord. De achterliggende gedachte van de totemfiguur blijft wel dezelfde, het is een figuur dat je ondersteunt bij het aanleren van de vaardigheid.

Ik heb eraan toegevoegd hoe het kind het helpend handje wil gaan inzetten. Het kind mag kiezen waar hij/zij het helpende handje wil plaatsen. Dit kan ergens in het klaslokaal zijn, maar kan ook op het tafeltje van het kind zelf.

5. De schaalvraag (Cauffman & van Dijk, 2009)

Dit is een onderdeel wat ik miste in het originele vaardighedenboekje. Ik vind dit een belangrijk onderdeel omdat de leerling hiermee zelf kan zien wat hij al bereikt heeft, en welke stappen er nog genomen moeten worden voordat hij/zij bij het beoogde doel is. Ik laat het kind een streepje zetten op de schaal, zonder dat daar een waardering aan zit. Ik vraag er altijd naar waarom hij/zij het streepje op die plek zet, wat gaat er al allemaal goed tot het streepje waar je nu staat?

Tevens laat dit aan het kind zien dat het al goede stappen heeft genomen in de richting van de te leren vaardigheid. Het kind ziet dan zelf in welke situaties het wel goed gaat (uitzonderingen).

6. Wie worden je supporters?

Deze vraag heb ik een aantal stappen later geplaatst. Ik wilde eerst de **wondervraag** (Kim Berg, 2007) toepassen. De wondervraag zit net als de voorgaande vraag niet in het originele vaardighedenboekje, maar ik wilde hem er toch inzetten. Ik vind de meerwaarde van deze vraag dat een kind al kan gaan nadenken hoe het eruit ziet als het de vaardigheid beheerst. We weten dan waar we naartoe willen werken.

Na de wondervraag komt de vraag over de supporters. Het is gebleken dat de kinderen dit een lastige vraag vinden. De kinderen gaven dit aan tijdens het invullen van de CSRS (zie bijlage 11). De kinderen geven aan dat ze niet kunnen kiezen, het liefst wilden ze de hele klas als hun supporter. Ik heb hen toen uitgelegd dat de hele klas ook mee mag helpen, maar dat er een aantal kinderen uit de klas extra kunnen helpen. Dit geeft de kinderen die helpen een goed gevoel, en voor het kind dat de

vaardigheid moet leren zijn dit de kinderen waar het op terug kan vallen mocht het mis gaan.

7. Hoe gaan we vieren dat je de vaardigheid beheerst?

Dit is natuurlijk een erg leuke stap, maar tevens ook belangrijke. Het kind kan aan deze leuke gebeurtenis denken wat hem/haar zal stimuleren om extra hun best te doen voor de vaardigheid. Deze vraag staat ook zo in het originele vaardighedenboekje, ik verander er niets aan.

8. Supporters pagina.

Op deze pagina kunnen de supporters schrijven waarom zij denken dat het kind de vaardigheid zal gaan leren. Dit geeft het kind weer extra zelfvertrouwen.

9. Oefenen.

Bij deze stap bekijk ik samen met het kind tijdens welk moment op een dag hij/zij de vaardigheid wil gaan oefenen. In de eerste twee versies van het boekje staan onder deze vraag nog een aantal sub vragen. Deze heb ik in de derde versie weggelaten omdat ik vond dat er dan te veel herhaling van het voorgaande was.

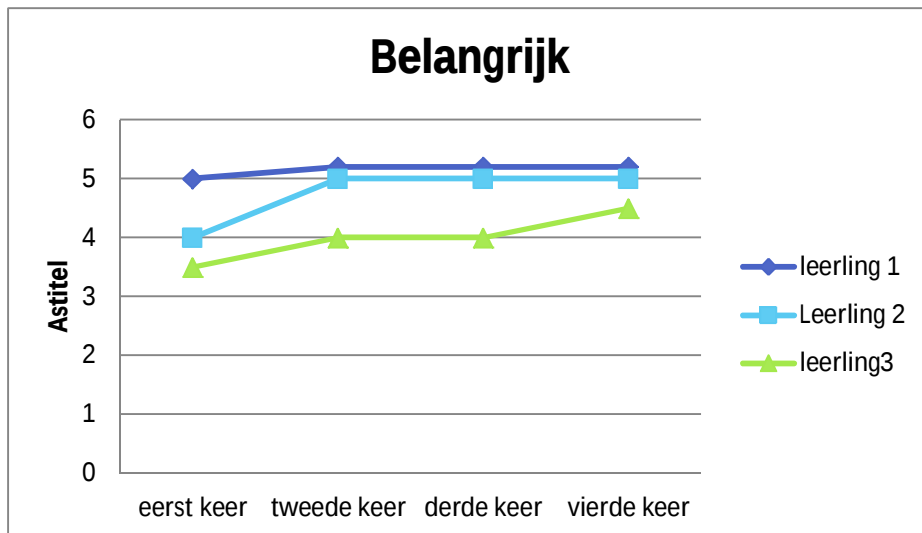
10. Tijd om te vieren.

Na het vieren krijgt het kind een certificaat (bijlage 5). Dit certificaat is er juist voor om het kind nog eens extra te belonen voor zijn inzet, het helpt het kind er ook aan te herinneren dat het de vaardigheid heeft geoefend, en het daarna ook moet voortzetten. En dan volgt de laatste stap, leer het aan iemand anders.

4.2 Analyse van CSRS vragenlijsten.

Na ieder gesprek hebben de kinderen een vragenlijst ingevuld. In de grafieken hierna heb ik een overzicht gemaakt van alle resultaten. De schaal is zonder dat de kinderen het wisten ingedeeld in punten van 0 (meest linkse punt) tot 5 (meest rechtse punt). Deze puntenverdeling vind je terug in de grafieken.

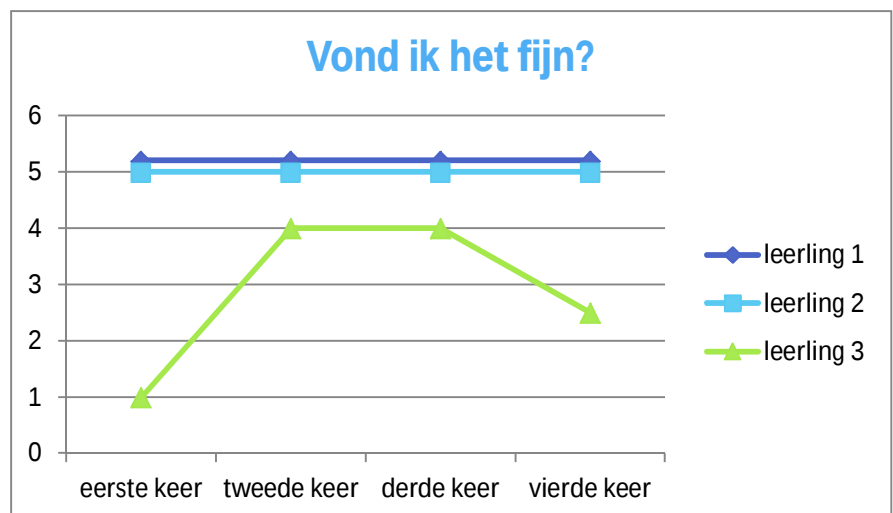
In deze eerste grafiek kun je aflezen of de kinderen het belangrijk vonden om in het vaardighedenboekje te werken.

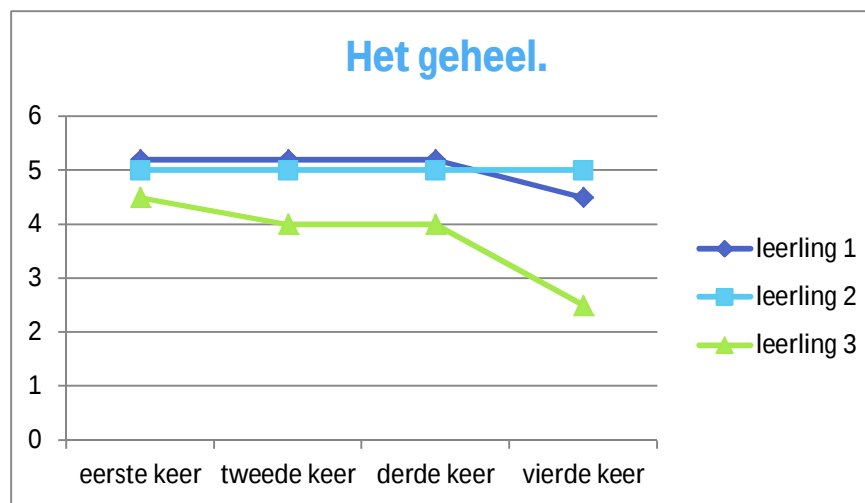
Alle drie de kinderen zien wel in dat het werken in het vaardighedenboekje belangrijk is om het eigen gedrag te verbeteren.

In deze tweede grafiek staat of de kinderen het fijn vinden om in het vaardighedenboekje te werken.

Leerling 1 en 2 vinden het zeer fijn om samen met mij in het vaardighedenboekje te werken. Leerling 3 had er wat meer moeite mee om uit de klas gehaald te worden.

In deze derde grafiek zie je of de kinderen het fijn vinden om met mij als gedrags-specialist te praten en daarbij het vaardighedenboekje in te vullen.

Leerling 1 en 2 vonden het gehele proces erg fijn. Leerling 3 heeft er meer moeite mee. Wellicht komt dit doordat er voor hem een onderzoek is gestart i.v.m. zijn gedrag.

4.3 Antwoorden op de onderzoeksvraag en deelvragen.

De onderzoeksvraag:

Hoe kan ik als gedragsspecialist een vaardighedenboekje, gebaseerd op het origineel van Kids' Skills (Furman, 2009), ontwikkelen zodat het beter past bij mijn eigen opvattingen over oplossingsgericht werken, en dat ook de kinderen die ermee gaan werken er fijn mee kunnen werken.

Het gehele proces over het maken van een eigen vaardighedenboekje is hierboven beschreven. Hierin kun je ook terugvinden waarom ik bepaalde stappen heb genomen. Juist door het gehele proces ben ik erachter gekomen wat ik de prettigste manier van werken vind met het vaardighedenboekje. Door het voeren van de gesprekken met de kinderen heb ik me kunnen ontwikkelen tot de gedragsspecialist die ik nu ben, één met een luisterend oor en die goed een gesprek met een kind kan leiden (in hoofdstuk 6 zal ik verder toelichten hoe mijn ontwikkeling tot de gedragsspecialist die ik nu ben is verlopen). Ik zal natuurlijk altijd in ontwikkeling blijven, vandaar ook dat het vaardighedenboekje nog wel zal gaan veranderen, maar met het vaardighedenboekje zoals dat er nu ligt (bijlage 6) ben ik op dit moment zeer tevreden.

De deelvragen:

Deelvragen 1 en 2 zijn in een eerder stadium al beantwoord.

Hoe ervaren de leerlingen het werken met het vaardighedenboekje?

Doordat de leerlingen de CSRS hebben ingevuld en het observeren van de kinderen tijdens de gesprekken, kan ik wel concluderen dat de kinderen met wie ik gewerkt heb het als zeer prettig ervaren hebben om met het vaardighedenboekje te werken. Het feit dat de kinderen iedere schooldag eraan denken dat ze na school even moeten wachten om de dag te evalueren, geeft aan dat ze wel erg serieus met hun vaardigheid bezig zijn.

Bij mijn onderzoek ging het er niet om of de kinderen het doel (de te leren vaardigheid) wel zouden halen, maar voor de leerling zelf heeft dit natuurlijk wel de hoogste prioriteit. Als ik iets geleerd heb deze jaren is het wel: **Als iets werkt, doe er meer van, en Als iets niet werkt, stop ermee** (Cauffman& van Dijk, 2009).

Ik heb gezien dat het vaardighedenboekje waar we nu mee werken, werkt. De kinderen laten duidelijk een gedragsverbetering zien, dus doorgaan.

De conclusies die ik aan deze data-analyses verbindt zijn terug te vinden in het volgende hoofdstuk.

Hoofdstuk 5

Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk zal ik de theorie uit hoofdstuk 2 gaan koppelen aan de data-analyse uit hoofdstuk 4. In paragraaf 5.1 zal ik de conclusies van de deelvragen met de daarbij behorende theorie gaan uitwerken. Aan het einde van paragraaf 5.1 zal ik de onderzoeksvraag beantwoorden en daaraan conclusies verbinden. In paragraaf 5.2 schrijf ik mijn eindconclusie en in paragraaf 5.3 staan de aanbevelingen. In paragraaf 5.4 staat te lezen wat ik hierna wil gaan doen met de resultaten die ik verkregen heb vanuit dit onderzoek.

5.1 conclusies van de onderzoeksvraag en de deelvragen.

Deelvraag 1: Wat zijn de uitgangspunten van Kids' Skills (Furman, 2009)

Aan het oorspronkelijke idee achter Kids' Skills: "Kinderen hebben geen problemen, alleen nog vaardigheden die ze nog moeten leren." heb ik me zoveel mogelijk vastgehouden. Dit vond ik erg belangrijk omdat ik anders aan de gehele gedachtegang achter de methode voorbij ga, en dit wilde ik niet.

Ook heb ik me vastgehouden aan de doelen die behoren bij de methode Kids' Skills (ook benoemd in hoofdstuk 2 bij de theorie).

Het moet effectief kunnen worden ingezet voor het oplossen van problemen bij kinderen.

De effectiviteit heb ik weten te behouden door een vernieuwd vaardighedenboekje te maken. Met het gebruik van dit boekje kun je de effecten echter niet meten. Maar doordat er bij de kinderen die met het vaardighedenboekje gewerkt hebben duidelijk een gedragsverbetering waar te nemen is, kun je er van spreken dat het werken met het vaardighedenboekje wel effect heeft.

Er moeten doodgewone, dagelijkse problemen mee opgelost kunnen worden.

Ik zet het vaardighedenboekje ook bij alledaagse problemen in, dus niet alleen bij kinderen die een gediagnostiseerd gedragsprobleem hebben. Zo heb ik het gebruikt bij een meisje dat het lastig vond als een ander kind met een voorwerp op haar tafel kwam.

 Gemakkelijk te begrijpen zijn.

Juist door de aanpassingen die ik heb toegepast is het nog beter te begrijpen voor de kinderen. Zo was de naam totemfiguur een lastig, niet herkenbaar begrip voor de kinderen. Deze heb ik daarom vervangen door de naam helpend handje.

 Het moet de goedkeuring van kinderen hebben.

Door de kinderen de Child Session Rating Scale te laten invullen heb ik zo goed mogelijk naar de kinderen geluisterd. Uit de gegevens van deze lijsten kon ik halen of een kind het wel prettig vond om met het vaardighedenboekje te werken. Ook konden ze aangeven welke vraag ze lastig vonden en/of ze een vraag wilden vervangen.

 De methode moet ook door de ouders gewaardeerd worden.

Doordat ik de ouders op de hoogte stel van waar we met de kinderen mee bezig zijn, informeer ik de ouders over het vaardighedenboekje. De ouders lieten blijken dat ze het als positief ervaren, ze vinden het fijn dat er aandacht is voor hun kind. Eén ouder kwam me nog bedanken voor het feit dat het nu zo goed ging met haar dochter.

 De methode moet leiden tot een betere relatie tussen alle volwassenen die voor het kind zorgen.

Ik kan in mijn geval niet spreken over alle volwassenen, maar wel voor mezelf. De kinderen met wie ik gewerkt heb, zijn veel opener naar mij toe geworden, ze komen steeds meer uit zichzelf vertellen.

Hoe het gaat met de andere volwassene in de omgeving van het kind kan ik geen antwoord geven omdat dit in mijn onderzoek buiten beschouwing is gebleven.

 De methode moet gebaseerd zijn op een psychologie waarin niemand de schuld krijgt van de problemen rond het kind, maar waarin iedereen wordt gezien als een potentiële hulpbron.

Hier ben ik trouw gebleven. Alle kinderen met wie ik gewerkt heb, hebben juist de personen die het dichtst bij ze staan (vaak ouders) gekozen als een supporter, dus hulpbron.

Het werken met vaardighedenboekje verloopt ook volgens een vast stappenplan. Ik heb me zoveel mogelijk aan de stappen behorende bij de methode Kids' Skills gehouden. In onderstaand schema staan de overeenkomsten en verschillen tussen Kids' Skills en mijn eigen vaardighedenboekje. Daarnaast geef ik aan waarom ik dit een verbetering vind.

Stappen binnen Kids' Skills	Stappen van mijn vaardighedenboekje.	De verbeterpunten
1. Probleem vertalen in een vaardigheid.	1. Probleem helder krijgen.	Ik wil voordat we meteen de vaardigheid gaan benoemen weten waar het kind zelf een probleem ervaart. Pas als dit volledig duidelijk is kan stap 2 genomen worden.
2.Het eens worden over de te leren vaardigheid.	2.Probleem omzetten in een vaardigheid.	Dit is in het origineel stap 1. Bij mij is het probleem eerst duidelijk gemaakt voor het kind. Daarna gaan we bekijken welke nieuw te leren vaardigheid daar bij zou kunnen passen.
3.De voordelen van een vaardigheid onderzoeken.	3. De voordelen van een vaardigheid onderzoeken.	
4. De vaardigheid een naam geven.	4. De vaardigheid een naam geven.	
5. Een totemfiguur kiezen.	5. Een helpend handje kiezen.	De stap die we nemen is hetzelfde, alleen de naam is veranderd. Waarom dit gedaan is staat beschreven in hoofdstuk 4.
6. Supporters werven.	6. Bepalen wat je al allemaal goed doet t.o.v. de vaardigheid. (schaalvraag)	Voordat ik supporters ga werven wil ik eerst het kind laten inzien wat het al allemaal goed kan. Het kind zit zo al in een positieve flow, de rest zal dan naar mijn mening ook positiever verlopen.
7. Meer zelfvertrouwen geven.	7. Toekomstoriëntatie d.m.v. wondervraag.	Bij Kids' Skills willen ze meer zelfvertrouwen kweken door de supporters het kind ervan

		te laten overtuigen dat het de vaardigheid kan leren. Ik ben ervan overtuigd dat het kind beter eerst zichzelf ervan kan overtuigen dat hij/zij de vaardigheid kan leren. De supporters zijn hier dan een goede aanvulling op.
8. Plannen maken om het te vieren.	8. Supporters kiezen.	Deze stap heb ik bewust naar achter geplaatst. Het kind heeft nu erg veel zelfvertrouwen. Een ander kan haar nog meer zelfvertrouwen gaan geven.
9. Vaardigheid omschrijven.	9. Plannen maken om het te vieren.	De vaardigheid is al omschreven bij het schalen en de wondervraag.
10. Naar buiten treden.	10. Meer zelfvertrouwen geven.	Ik heb ervoor gekozen om hier de supporters pas te laten benoemen waarom zij denken dat het kind de vaardigheid zal gaan leren omdat het kind op dit moment al zoveel zelfvertrouwen van zichzelf heeft ,dat dit weer een extra stimulans is.
11. De vaardigheid oefenen.	11. De vaardigheid oefenen.	
12. Geheugensteuntjes bedenken.	12. Vieren dat het gelukt is.	De geheugensteuntjes heb ik bewust achterwege gelaten omdat dit aan bod komt bij het helpende handje.
13. Vieren dat het is gelukt.	13. Leer het een ander.	Vanaf hier verlopen de stappen gelijk, alleen loopt mijn vaardighedenboekje een stapje voor.
14. De vaardigheid aan anderen doorgeven.	14. Tijd voor een nieuwe vaardigheid.	
15. Op naar de volgende vaardigheid.		

Deelvraag 2: Welke onderdelen van oplossingsgerichte gespreksvoering wil ik nog meer gebruiken in mijn vaardighedenboekje?

Ik heb ervoor gekozen om de wondervraag en de schaalvraag toe te voegen aan het originele vaardighedenboekje.

5.1.1 De schaalvraag

Door het toevoegen van de schaalvraag wilde ik bereiken dat de kinderen gaan inzien dat ze eigenlijk al veel dingen goed doen ten opzichte van de te leren vaardigheid. *"Juist door het stellen van de schaalvraag geef je aan de kinderen een teken af dat er verandering mogelijk is. Dat kleine stapjes effectiever zijn dan grote sprongen en veranderingen en verbeteringen niet ineens optreden, maar geleidelijk."* (Cauffman & van Dijk, 2009). Ik heb ook bij de kinderen gemerkt dat ze het erg prettig vinden om zichzelf in te schalen. Ze zien dat ze al een aantal dingen goed doen, en dit geeft ze weer zelfvertrouwen.

5.1.2 De wondervraag

De wondervraag (de Jong & Kim Berg, 2007) is toegevoegd omdat ik de kinderen laat nadenken over de toekomst zoals zij denken dat die eruit zal zien als ze de vaardigheid beheersen. Ze creëren zo een positief zelfbeeld voor zichzelf. Als tip wil ik wel meegeven dat je bij kinderen met een stoornis in het autistisch spectrum deze vraag beter niet kan stellen, deze kinderen hebben moeite met het fantaseren .

5.1.3. De zevenstappendans.(Cauffman & van Dijk, 2009)

Dit is geen onderdeel dat in het vaardighedenboekje is toegevoegd, maar ik heb in hoofdstuk 2 de overeenkomsten tussen de zevenstappendans en het vaardighedenboekje benoemd. Het is gebleken dat het geven van complimenten een erg belangrijke factor is. *"Het geven van complimenten versterkt het zelfvertrouwen, maar het is tevens een zeer effectief middel om het gedrag van kinderen te beïnvloeden"* (Furman, 2011) Ik gebruik vaak non-verbale-, vraag- en speelse complimenten. Met de non-verbale complimenten(knip oog, duim omhoog) probeer ik de kinderen met een klein gebaar te laten zien dat het goed gaat. Met het vragende compliment (Dat heb je goed gedaan, wat is jouw geheim? Hoe deed je

dat?) wil ik de motivatie om hetzelfde gedrag nogmaals te laten zien vergroten, en met het speelse compliment (Dat kan echt niet dat je dat zelf hebt gedaan, Wie heeft je daarbij geholpen?) probeer ik de humor erin te houden, want humor kan het effect van een compliment flink vergroten (Furman, 2011). Het geven van complimenten heeft niet alleen de kinderen die met het vaardighedenboekje werken een goed gevoel gegeven, maar heeft ook de kinderen in de klas gemotiveerd om complimenten te geven.

De onderzoeksvraag:

Hoe kan ik als gedragsspecialist een vaardighedenboekje, gebaseerd op het origineel van Kids' Skills (Furman, 2009), ontwikkelen zodat het beter past bij mijn eigen opvattingen over oplossingsgericht werken, en dat ook de kinderen die ermee gaan werken er fijn mee kunnen werken.

- ✚ Door er veel mee te werken en er steeds aanpassingen in aan te brengen ben ik tot het vaardighedenboekje gekomen dat er nu ligt. (bijlage 6)
- ✚ Door de kinderen die met het vaardighedenboekje werken te laten oordelen over het vaardighedenboekje.
- ✚ Door te overleggen met mijn collega die ook met het vaardighedenboekje gaat werken.
- ✚ Door steeds kritisch naar het boekje en mezelf te blijven kijken.
- ✚ Door niet bang te zijn om veranderingen door te voeren.

5.2 Eindconclusie

Als eindconclusie kan ik zeggen dat ik zeer tevreden ben met het vaardighedenboekje dat ik ontwikkeld heb vanuit de methode Kids' Skills. De kinderen die met het boekje gewerkt hebben, hebben ook laten zien dat ze het fijn vinden om m.b.v. het vaardighedenboekje aan een vaardigheid te werken (te zien in de CSRS, bijlage 11, en paragraaf 4.2). Ik kan dus concluderen dat het zelf ontwikkelde vaardighedenboekje een succes is, dus gaan we ermee door.

5.3 Aanbevelingen

Naar aanleiding van dit onderzoek wil ik aanbevelingen doen voor een betere inzet van het vaardighedenboekje.

Aanbeveling 1:

Ten eerste zal ik het team gaan vertellen wat ik nu als gedragsspecialist voor hen kan betekenen. De collega's weten wel dat ik deze studie volg, maar weten nog niet goed wat ik nu voor hen kan betekenen. Dit wil ik graag tijdens een teambijeenkomst vertellen.

Aanbeveling 2:

In hoofdstuk 1 staat dat we bij mij op school het sociaal emotioneel volgsysteem ZIEN! gebruiken. Ieder half jaar gaan we deze lijst voor alle leerlingen uit de groep invullen. Uit deze lijst komen gegevens naar boven die we kunnen gebruiken voor het individueel begeleiden van kinderen. Vanuit deze lijst krijg je allerlei handelingssuggesties waarmee je als leerkracht verder kunt met de begeleiding van een kind of de gehele groep. Maar als je als leerkracht ziet dat een kind op een bepaald onderdeel erg uitvalt en je er als leerkracht mee vast loopt, kan er een beroep gedaan worden op de gedragsspecialist. Deze kan dan samen met de leerkracht gaan bekijken wat er voor dit kind gedaan kan worden. Het kind krijgt zo extra aandacht van een gespecialiseerde leerkracht, en er is waarschijnlijk sneller resultaat te zien omdat de begeleiding intensiever is.

Aanbeveling 3:

Door het invullen van de hierboven genoemde vragenlijst kun je al met verschillende kinderen aan de slag, maar er zijn ook kinderen die niet uit deze lijst tevoorschijn komen. Een leerkracht kan zelf ook vast lopen met een kind op het gebied van gedrag. Ook dan kan ik als gedragsspecialist samen met de leerkracht bekijken wat we voor dit kind kunnen betekenen.

5.4 Hoe nu verder?

De antwoorden op de onderzoeksvraag en de daarbij behorende deelvragen zijn nu beantwoord, maar gedurende het onderzoek zijn er bij mij allerlei nieuwe vragen ontstaan. Eén daarvan is: Hoe kun je SWPBS gaan invoeren op school. Ik weet nu hoe ik gedragsproblemen kan *oplossen* (in ieder geval een poging ondernemen), maar ik wil nu graag onderzoeken hoe je *preventief* te werk kunt gaan. Er komen steeds meer verschillende kinderen met verschillende gedragsproblemen binnen het reguliere onderwijs (inclusie). Om nu het hoofd te kunnen bieden aan deze kinderen, en natuurlijk ook de overige kinderen,(want die mogen we niet vergeten) wil ik graag onderdelen van SWPBS gaan toepassen op onze school. Het is namelijk uit Amerikaans onderzoek gebleken dat het aantal gedragsincidenten door de inzet van deze methode het eerste jaar met de helft kan verminderen. Hierdoor voelen de leerlingen zich veiliger en gaan ook de leerprestaties omhoog (de Graaf, 2012). Je slaat dan twee vliegen in 1 klap: de gedragsincidenten gaan omlaag, en de leerprestaties van de kinderen gaan omhoog. Ook hier zijn we bij mij op school druk mee bezig: opbrengstgericht werken.

Dus ik ben dan wel klaar met de studie, maar uitgeleerd ben ik nog lang niet.

Hoofdstuk 6

Evaluatie onderzoek

Om te beginnen een samenvattende kreet: *“Wat een enorme beleving en ervaring is het uitvoeren van dit praktijkonderzoek en het maken van dit meesterstuk geweest! Ik heb er erg veel van geleerd, maar het was ook enorm veel werk om dit alles op papier te krijgen. Ik ben erg trots op het eindresultaat”.*

In dit hoofdstuk zal ik terugblikken op mijn praktijkonderzoek. Eerst evalueer ik op het onderzoek zelf, en vervolgens geef ik een evaluatie aan de hand van ervaringen een reflectie op mezelf.

6.1 Evaluatie op het onderzoek.

Ik ben mijn onderzoek gestart met het zoeken naar een onderwerp. Dit viel in eerste instantie nog niet mee. Ik had al vanaf het eerste studiejaar een sterke interesse in hoogbegaafde kinderen, en wilde hier graag iets meer mee gaan doen. Maar doordat we bij mij op school mee doen met het MIND project (project voor hoogbegaafde kinderen) werd met dit onderwerp al wat gedaan. Een kleine teleurstelling, maar hier heb ik me vrij snel overheen gezet. De methode Kids' Skills had in het eerste studiejaar ook al mijn interesse, doordat een collega hiermee werkte bij een kind dat destijds in mijn klas zat. Ik had dus al een positieve ervaring met de methode. Tijdens een bijeenkomst van het zorgteam is besproken wat ik zou kunnen betekenen voor onze school op het gebied van gedrag. Zoals al beschreven in de inleiding heb ik toen besloten om iets te gaan doen met het vaardighedenboekje behorende bij de methode Kids' Skills. In het eerste studiejaar heb ik ook al een beetje met dit boekje geëxperimenteerd, ik had al een eigen versie gemaakt. Daar ben ik in dit onderzoek verder mee gegaan, maar dan met de kennis die ik verkregen heb uit de verschillende literatuur, en door de opleiding zelf.

Ik ben gestart om me iets meer te verdiepen in de methode Kids' Skills, wat zijn de uitgangspunten en de doelen. Ik wilde me hier zoveel mogelijk aan vasthouden. Verder heb ik bekeken welke onderdelen van oplossingsgerichte gespreksvoering ik kon gebruiken bij het verbeteren van het vaardighedenboekje. Ik heb hierover erg veel gelezen, achteraf bleek dat ik niet alles heb kunnen gebruiken, maar ik ben er

zeker niet dommer van geworden. Het was erg interessant om al die verschillende opvattingen te lezen. Ik pas wat ik gelezen heb toch toe in de gesprekken die ik voer. Na de literatuurstudie ben ik aan de slag gegaan met het eerste vaardighedenboekje. Ik heb gesprekken met kinderen gevoerd a.d.h.v. het vaardighedenboekje en zo kon ik het boekje gedurende het proces aanpassen. In dit proces ging de meeste tijd zitten, maar ik heb dit niet als vervelend ervaren, maar juist als erg leuk en leerzaam. Juist als doener (volgens leerstijltest van Kolb) heb ik veel kunnen doen. Steeds als ik bezig was met de kinderen zag ik weer een verbeterpunt en wilde dit dan meteen gaan toepassen.

Na de gesprekken en de aanpassingen kon ik echt beginnen met het schrijven van het onderzoeksverslag. Ik heb hier in het begin erg tegenaan gehikt. Ik wist niet goed waar ik moest beginnen, en was bang om het verkeerd te doen. Niet echt doener, toch maar gaan nadenken (denker) wat ik het beste zou kunnen gaan doen. Ben toen op onderzoek uit gegaan, en ben meteen weer aan de slag gegaan (doener).

Ik had het meeste moeite met het schrijven van hoofdstuk 3. Ik heb erg zitten stoeien met het soort onderzoek dat ik uitvoerde. Bij toeval kreeg ik toen van een collega het boek van Kallenberg (2007) in handen, en ineens wist ik het. Daarna kwam de analyse van de resultaten. Ik heb tijdens de gesprekken steeds goed bijgehouden wat ik wilde veranderen, en ook waarom ik dit wilde. Vandaar dat ik met het schrijven van dit hoofdstuk iets minder moeite had.

Het allerleukste aan het uitvoeren van het onderzoek vond ik de gesprekken met de kinderen. Ook de kinderen zelf gaven aan dat ze de gesprekken zeer fijn vonden en dit gaf mij ook weer een goed gevoel, ik deed het blijkbaar goed, en als iets goed gaat moet je er mee doorgaan (Cauffman & van Dijk, 2009). Het beste compliment kreeg ik net voor de mei vakantie van een ouder. Ze kwam nog even naar me toe om te zeggen dat het nu veel beter ging met haar kind (dit was juist een ouder die altijd kwam klagen).

Inmiddels was het jaar al een heel eind gevorderd, er waren nog maar een aantal weken voordat de presentatie van het onderzoek zou plaatsvinden, en ik wilde toch een heel eind klaar zijn met het onderzoeksverslag. Gelukkig bood de mei vakantie uitkomst. Ik had twee weken vakantie, waarvan ik me in de eerste week volledig kon gaan richten op het afronden van het onderzoek omdat mijn twee kinderen dan nog geen vakantie hadden. Deze week heb ik de puntjes op de "i" gezet, alle resultaten

nog eens bekeken en het hele onderzoeksverslag nog eens doorgenomen op eventuele foutjes.

Als ik nu terug kijk op het uitvoeren van het onderzoek ben ik erg blij, en trots, met het eindresultaat. Ik heb iets gemaakt waar ik, maar ook de school en de kinderen, een aantal jaren mee vooruit kunnen. En dat was ook mijn uiteindelijke doel, iets maken waar de kinderen iets aan hebben.

Maar ik ben nog lang niet klaar met leren. Zoals al in de aanbevelingen te lezen was, wil ik me nu gaan richten op het invoeren van SWPBS binnen mijn school. Ik heb hier erg veel zin in, maar nu eerst eens lekker vakantie vieren!

6.2 Reflectie op mezelf

Als ik terugkijk op het uitvoeren van het onderzoek, doe ik dat met een voldaan gevoel. Ik heb veel geleerd en in de praktijk kunnen bereiken. Ik ben vooral erg blij met het vaardighedenboekje dat er nu ligt, daar kan ik als gedragsspecialist echt mee verder in de praktijk.

Ik ben zelf gegroeid in de competenties die behoren bij een gedragsspecialist. In hoofdstuk 1 heb ik mijn eigen leerdoelen beschreven. Ik heb gedurende dit onderzoek aan alle drie de leerdoelen gewerkt. Hieronder zal ik toelichten hoe ik dit heb gedaan.

- **Meer te weten komen over de achtergronden en gedachten achter de methode Kids' Skills.**

Ik heb zoals beschreven de methode Kids' Skills bestudeerd. Dit leerdoel was niet erg moeilijk om te realiseren, maar wel erg belangrijk .

- **Gesprekken voeren met kinderen a.d.h.v. het vaardighedenboekje, waarbij ik als gedragsspecialist het kind het beoogde doel (vaardigheid) probeer te laten behalen.**

Gedurende dit onderzoek heb ik meerder gesprekken gevoerd met kinderen. Door de kinderen de CSRS in te laten vullen, heb ik kunnen meten hoe de kinderen het werken in het vaardighedenboekje ervaren hebben. Ik ben erachter gekomen dat de kinderen het erg prettig vinden om samen met mij in het vaardighedenboekje te werken. Door mijn toegepaste gesprekstechnieken: doorvragen, samenvatten, waarde oordeel geven, samenvatten, enz. hebben de kinderen duidelijk een

gedragsverbetering laten zien. Dus ik kan wel concluderen dat ik gegroeid ben in het voeren van gesprekken, en de kinderen hun beoogde doel kan laten behalen.

- **Mijn kennis over oplossingsgerichte gesprekken doorgeven aan collega's.**

Dit leerdoel is ten dele gerealiseerd. Tijdens twee studiemiddagen van het bestuur heb ik een aantal collega's verteld over wat ik doe in de klas met SWPBS. Bij deze bijeenkomsten heb ik mijn kennis hierover doorgegeven. Ik ga volgend schooljaar mijn eigen team nog verder informeren wat ik met dit onderzoek bereikt heb en wat ik daar verder mee wil en kan gaan doen.

Ik ben nu klaar om als gedragsspecialist aan de slag te gaan, en zal dit met de volle 100% gaan doen, maar ik wil nog wel veel met de kinderen in contact blijven, daarom ben ik destijds juffrouw geworden, **om er voor de kinderen te zijn.**

Literatuurlijst

Gedrukte bronnen:

- + Bannink, F (2009). *Oplossingsgerichte vragen. Handboek oplossingsgerichte gespreksvoering*. Amsterdam: Pearson Assessment and Information B.V.
- + Bateman, B en Golly, A (2003). *Why Johnny doesn't behave. Twenty tips en measurable BIPs* Attainment Company, Inc.
- + Cauffman, L., Dijk, van D.J. (2009). *Handboek oplossingsgericht werken in het onderwijs*. Amsterdam: Uitgeverij Boom Onderwijs.
- + Duncan, B.L., Miller, S.D., & Sparks, J. (2003). *Child Session Rating Scale Ft.*. Lauderdale, Florida: Auteurs
- + Duncan, B.L. & Murphy, J.J. (2009). *Doelgerichte hulp aan kinderen en jeugdigen*. Amsterdam: Pearson.
- + Durrant, M. (2009). *Creatieve oplossingen bij gedragsproblemen op school*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- + Furman, B. (2009). *De methode Kids' Skills: Op speelse wijze vaardigheden ontwikkelen bij kinderen*. Uitgeverij Nelissen
- + Furman, B (2011). *Ik ben trots op je! Oplossingsgericht communiceren voor ouders en professionals*. Huizen: Uitgeverij Pica.
- + Golly, A & Sprague, J (2011, derde verbeterde druk). *Positive Behavior Support Goed gedrag kun je leren!*. Huizen: Uitgeverij Pica
- + Harinck, F (2008). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- + Jeninga, J (2004). *Professioneel omgaan met gedragsproblemen*. Thieme Meulenhoff
- + Jong, de P & Kim Berg, I (2001). *De kracht van oplossingen. Handwijzer voor oplossingsgerichte gesprekstherapie*. (Vertaling van: *Interviewing for Solutions*) Amsterdam: Harcourt Assessment BV
- + Kallenberg, T & Koster, B & Onstenk, J & Scheepsmma, W (2007). *Ontwikkeling door onderzoek. Een handreiking voor leraren*. Utrecht/Zutphen Thieme Meulenhoff

Artikelen:

✚ Beets, A & Oudheusden, M & Wanningen, K. *Serie: preventie van probleemgedrag bij jonge kinderen.*

- ✓ *Had ik nu maar...*
- ✓ *Probleemgedrag: wat is het eigenlijk?*
- ✓ *Zo kun je probleemgedrag voorkomen.*
- ✓ *Wat vraagt het van de leerkracht?*

Uit: HJK september, oktober, november en december 2011.

✚ Caminada, G & Klamer, M. *Van wie is het probleem?* Uit: HJK december 2011

✚ Graag, de C., *“Goed gedrag kun je leren”* Uit: schooljournaal nummer 8, 21-04-2012

✚ Vries de, P. *Wat je zegt ben je zelf!* Uit: Praxisbulletin 28/ 8 april 2011

Gebruikte websites:

- www.wsnsveghel.nl/mind/Paginas
- www.zienvooronderwijs.nl
- www.pbis.org
- <http://www.123test.nl/leerstijl/>

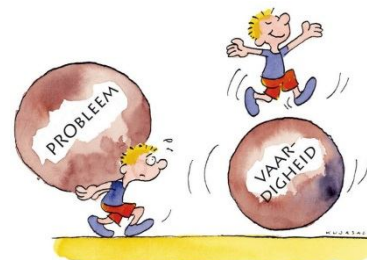
Bijslagen

Bijlage 1

De 15 stappen van Kids' Skills (Furman , 2009)

Stap 1: Problemen vertalen in een vaardigheid

Dit is meteen de moeilijkste stap voor de gespreksleider. Je gaat in deze stap proberen te achterhalen met welk probleem het kind de meeste moeite heeft en gaat daar dan een vaardigheid aan proberen te koppelen. De juiste vaardigheid heb je gevonden als deze positief is geformuleerd, en als we kunnen voorspellen dat het probleem zal verdwijnen door die vaardigheid.

Stap 2 : Het eens worden over de vaardigheid die geleerd moet worden.

Je gaat met het kind onderhandelen over welke vaardigheid hij/zij als eerste wil gaan leren. Probeer tijdens deze stap te spreken in termen van “we” in plaats van “ik”, je benadrukt dan nog eens dat het kind het niet alleen gaat doen.

Stap 3: De voordelen van een vaardigheid onderzoeken.

Het is belangrijk dat het kind de voordelen ziet van de te leren vaardigheid, als hij/zij de voordelen inziet zal het ook beter aan de vaardigheid gaan werken.

Stap 4: De vaardigheid een naam geven.

Het kind mag hier een naam gaan bedenken voor de vaardigheid. Deze naam kan van een held/heldin van het kind zijn, maar kan ook gewoon een naam zijn van een voorwerp.

Stap 5: Een totemfiguur kiezen.

Een totemfiguur is een figuur die het kind kan helpen bij het leren van de vaardigheid die ze nodig hebben. Totemfiguren kunnen de kinderen eraan herinneren dat ze hun vaardigheid moeten oefenen, en ze kunnen kinderen meer zelfvertrouwen geven dat ze de vaardigheid leren.

Stap 6: Supporters kiezen.

De kinderen kiezen personen uit hun eigen omgeving die ze kunnen ondersteunen bij de te leren vaardigheden. Dit kunnen zowel volwassenen als kinderen zijn.

Stap 7: Meer zelfvertrouwen geven.

De supporters geven het kind nog meer zelfvertrouwen door tegen het kind te zeggen waarom zij denken dat het kind de vaardigheid zal gaan leren. Dit moet dan wel in goede bewoordingen gebeuren, en niet door alleen maar te zeggen: "Dat kun je wel".

Stap 8: Plannen maken om het te vieren.

Als je vooraf gaat bekijken hoe we het gaan vieren als het kind de vaardigheid onder de knie heeft, geef je nog maar weer eens een signaal af dat het kind de vaardigheid zal gaan leren.

Het vieren kan van alles zijn, als het maar door het kind zelf verzonnen is.

Stap 9: Vaardigheid omschrijven.

In deze stap ga je bekijken hoe het eruit zal zien als het kind de vaardigheid beheerst, hoe gedraagt het kind zich dan. Je kunt het kind ook het beste laten omschrijven, of zelfs naspelen, hoe het gedrag eruit ziet dat bij de vaardigheid hoort.

Stap 10: Naar buiten treden.

Het kind vertelt welke vaardigheid het gaat leren aan de mensen uit zijn eigen omgeving. De omgeving weet dan waar het kind aan werkt en zal hier dan ook meer rekening mee gaan houden.

Stap 11: De vaardigheid oefenen.

Het kind gaat de vaardigheid in allerlei situaties oefenen. Dit kan ook tijdens het gesprek in een rollenspel, maar ook heel goed in andere situaties, als het kind ze maar zelf bedenkt.

Stap 12: Geheugensteuntjes bedenken.

Tijdens het gehele proces komt het voor dat het kind een terugval krijgt. Dit kan een extra stimulans zijn, maar kan ook ontmoedigend werken. Bespreek met het kind dat deze dingen kunnen gebeuren en bedenk dan ook een manier waardoor het kind weer aan de vaardigheid herinnerd kan worden.

Stap 13: Vieren dat het gelukt is.

Als het kind heeft laten zien dat het de vaardigheid beheerst, moet dit gevierd worden. De vaardigheid wordt dan beheerst, wanneer het kind zelf en ook anderen vinden dat het de vaardigheid geleerd heeft.

Tijdens deze stap moet het kind ook de supporters gaan bedanken, dit is een belangrijk onderdeel.

Stap 14: De vaardigheid aan anderen doorgeven.

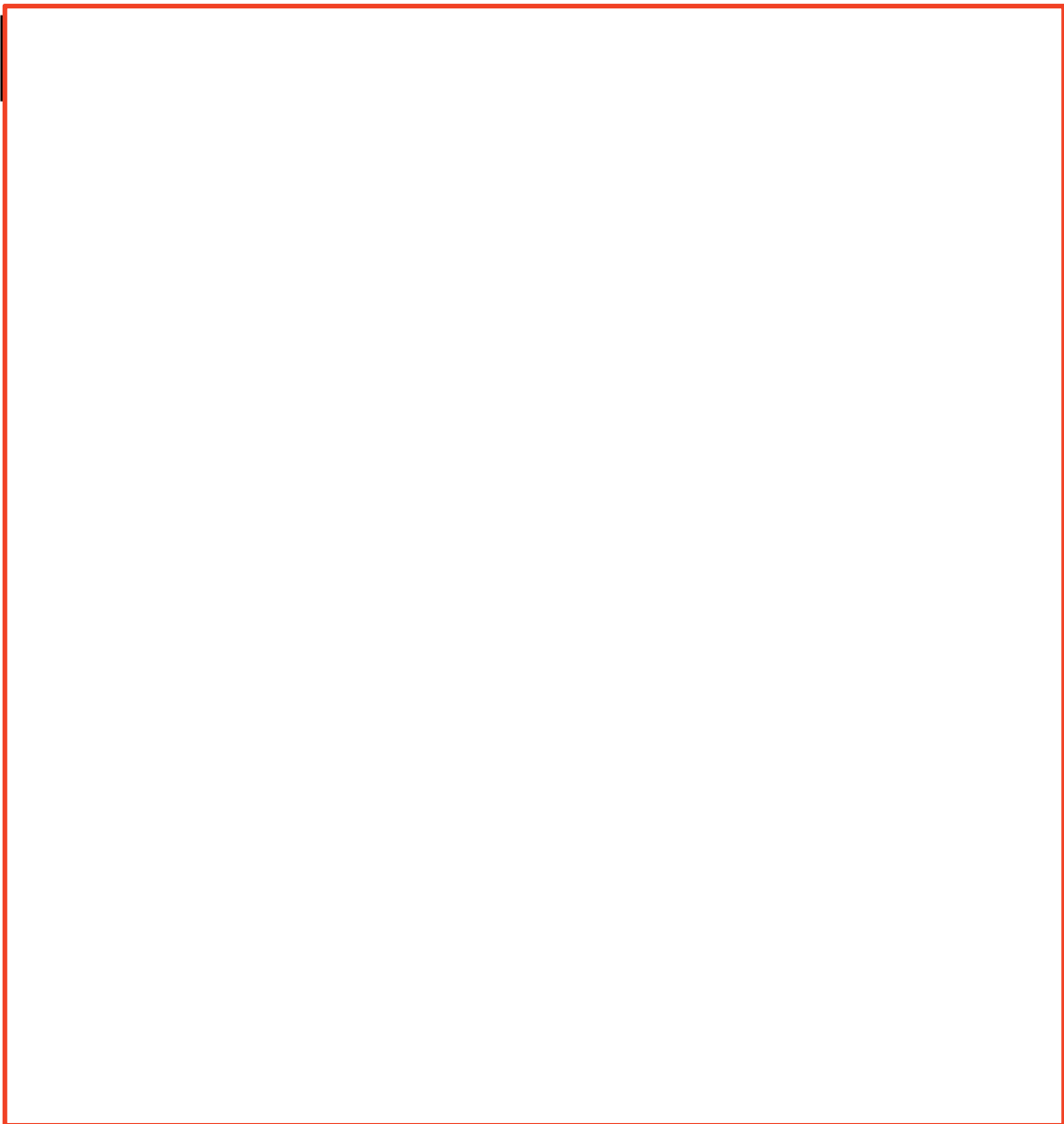
De beste manier om echt iets te leren is door het aan een ander te leren. Als het kind de vaardigheid aan een ander leert, versterkt het daarmee zijn eigen vaardigheid en is de kans op een terugval kleiner.

Stap 15: Op naar de volgende vaardigheid.

Je gaat een nieuwe vaardigheid zoeken die het kind nog meer wil leren, en het proces begint weer opnieuw.

Als het kind niets meer wil leren, moet je dit ook niet doen, het kind staat er dan niet volledig achter en dan gaat het ook niet werken.

Dit vaardigheden
boekje is van:

Wat wil ik als eerste gaan leren?

Deze vraag is erg belangrijk, maar om nog meer vanuit de Kids' Skills gedachte te werken wil ik hem graag veranderen in: welke vaardigheid wil je leren. Verder zou ik voor deze vraag nog een andere willen stellen nl: Waar loop je tegenaan.

Wat voor naam geven we deze vaardigheid.

Voor deze vraag wil ik nog graag met het kind bespreken waarom het juist deze vaardigheid wil leren, met andere woorden, welke voordelen zou het hebben als je de vaardigheid onder de knie hebt. Deze vraag staat eigenlijk later in het boekje, maar ik vind hem zo belangrijk in het hele proces, dat hij best naar voren geplaatst mag worden.

Waarom wil je deze vaardigheid leren?

Deze vraag is zoals hierboven beschreven naar voren geplaatst.

Wat zijn de voordelen ? -

-

-

Wie zouden het nog meer fijn vinden? -

-

-

Hierna komt de vraag welke totemfiguur er gekozen gaat worden. Ik zou graag de naam totemfiguur willen veranderen in een helpend handje. De inhoud blijft hetzelfde (een figuur kiezen die je helpt bij het leren met de vaardigheid) alleen de benaming vind ik iets vriendelijker, en beter te begrijpen voor de kinderen.

Stel je kunt je vaardigheid een plekje geven op de lijn, waar sta je dan nu?

Deze vraag laat ik zoals hij is.

Wie worden je supporters?

Welke mensen zouden je het beste kunnen helpen om de vaardigheid te oefenen.

Voor deze vraag wil ik graag de wondervraag in het boekje toevoegen. Juist omdat ik uit deze vraag een heleboel informatie kan halen. Wat zou er dan anders zijn, en wat doet het kind er aan.

Plaatje

Familie:.....

.....

.....

Vrienden:.....

.....

.....

Leerkrachten:.....

.....

.....

Anderen:

.....

.....

Kies een totemfiguur

Dit is een figuur die je aan je vaardigheid helpt te herinneren.

Deze vraag staat al eerder vermeld in het boekje. Ik vind dat we eerst naar de helpende factoren moeten gaan zoeken voordat we daadwerkelijk tot uitvoering over kunnen gaan.

De naam totemfiguur heb ik ook veranderd, het is nu het helpend handje.

Hoe zal jouw totemfiguur jou helpen bij het leren van je nieuwe vaardigheid?

.....

.....

.....

.....

Hoe gaan we vieren dat je je vaardigheid beheerst?

Deze stap blijft er natuurlijk in, is een erg leuke, maar ook belangrijke vraag. De kinderen weten op deze manier waar ze naartoe werken

Waar wil je het vieren?

Dit voeg ik samen met de vraag hoe ze het willen vieren.

.....

.....

.....

Wie mogen erbij zijn?

.....

.....

.....

Hoe wil je het vieren?

Dit valt ook samen met het onderdeel hoe ze het willen vieren.

.....

.....

.....

Supporters pagina.

Op deze pagina mogen je supporters iets schrijven waarom zij erop vertrouwen dat jij je vaardigheid zult leren.

Dit onderdeel blijft er ook in staan. Juist dit geeft de kinderen het vertrouwen dat ze de vaardigheid kunnen leren.

Plaatje

Oefenen

Om de vaardigheid goed te kunnen leren met je iedere dag oefenen.

Ook deze stap laat ik zoals hij is.

Plaatje

In welke situatie ga je oefenen?

.....

.....

Wanneer ga je oefenen?

.....

.....

Hoe wil je dat je supporters je hierbij helpen?

.....

.....

.....

Hoe kunnen je supporters je helpen herinneren aan de vaardigheid als je het even vergeet?

.....

.....

.....

.....

Tijd om te vieren!

Als je de vaardigheid beheerst gaan we dit vieren.

Plaatje

Wanneer weet je dat je de vaardigheid beheerst?

.....

.....

.....

.....

Hoe ga je de supporters uitnodigen?

.....

.....

.....

Hoe ga je de supporters bedanken?

.....

.....

.....

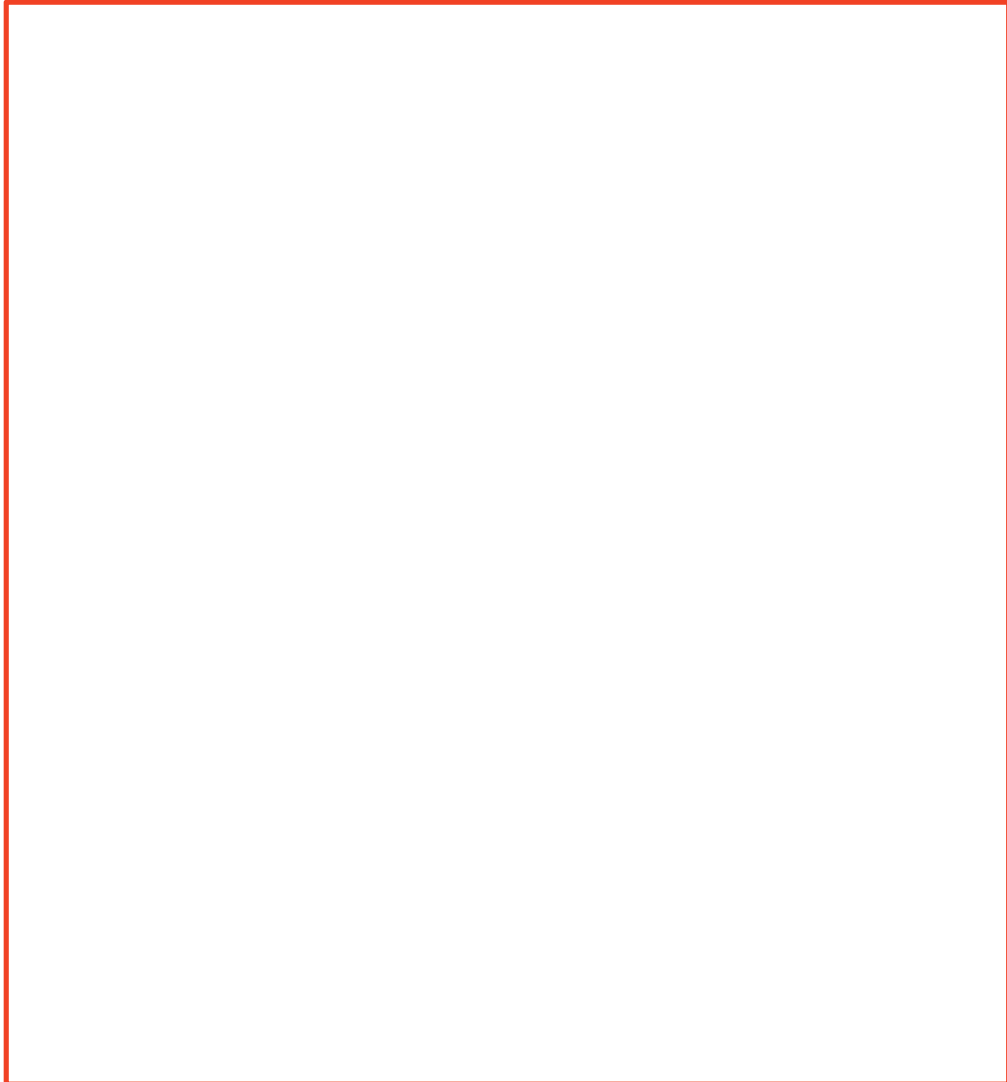
.....

Welke nieuwe vaardigheid wil je nu gaan
leren?

Nu heb je de vaardigheid onder de knie, dus is het tijd om een nieuwe
vaardigheid te leren.

Dit vaardigheden boekje is van:

Bij het maken van de derde versie heb ik het logo van de school toegevoegd. Dan kan iedereen ook zien dat dit een vaardighedenboekje is dat behoort bij Het Mozaïek.

1. Welk probleem wil je als eerste aan gaan pakken?

.....

.....

Deze vraag bevalt erg goed deze zal ook zo gaan blijven.

2. Welke vaardigheid hoort daarbij?

Ik merk tijdens het werken met de kinderen dat ze dit een erg lastige stap vinden. Dit wordt ook vanuit de methode Kids' Skills beschreven. Ik merk ook dat ik hier zelf steeds vaardiger in word. Ik steek steeds meer tijd in deze stap, ga met de kinderen echt de diepte in en ga op zoek naar uitzondering om zo tot een goed werkbare vaardigheid te komen.

.....

.....

3. Welke voordelen heeft het als je deze vaardigheid onder de knie hebt?

De kinderen met wie ik gewerkt heb vinden dit een erg leuke stap, je ziet dat ze gaan glunderen als ze de voordelen hebben benoemd. Deze stap zal er dan ook zeker op deze manier inblijven.

.....

.....

.....

.....

.....

4. Welke naam geven we aan de vaardigheid.

Ik heb al veel uiteenlopende namen gehoord, en de kinderen vinden het ook leuk om zelf een naam te bedenken. Het wordt dan echt iets van zichzelf.

.....

5. Helpend handje.(Dit kan een fictief figuur zijn, maar ook een bestaand persoon of dier)

.....

.....

6. Op wat voor manier gaan we het helpend handje inzetten?

.....

.....

7. Je mag de vaardigheid een plekje op de lijn geven, waar sta je nu?

Ik laat de leerling hier wel een lijntje zetten waar hij staat, maar vraag er ook naar waarom, maar dit kan het kind dan nergens op schrijven. Hier zal ik in het volgende boekje een vraag voor bijvoegen.

Hoe komt het dat je al zover (waar het streepje staat) bent, wat is er op dat stukje al allemaal goed gegaan.

8. Stel je gaat slapen, en er gebeurt een wonder waardoor al je problemen zijn opgelost, hoe ziet het er dan uit?

.....

.....

.....

9. Wie worden je supporters?

Welke mensen zouden je het beste kunnen helpen om de vaardigheid te oefenen.

De kinderen geven hier aan wie hun supporters worden, maar niet waarom en hoe ze dan kunnen helpen. Dit wil ik er wel graag in hebben omdat het kind dit dan ook aan de supporters kan laten zien.

Plaatje

Familie:.....

.....

.....

Vrienden:.....

.....

.....

Leerkrachten:.....

.....

.....

Anderen:

.....

.....

10. Hoe gaan we het vieren dat je de vaardigheid onder de knie hebt?

.....

.....

Wie mogen er allemaal bij zijn als we het gaan vieren?

.....
.....
.....
.....

11.Supporters pagina.

Op deze pagina mogen je supporters iets schrijven waarom zij erop vertrouwen dat jij je vaardigheid zult leren.

plaatje

- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....

12.Om de vaardigheid goed te kunnen leren met je iedere dag oefenen.

Plaatje

Wanneer ga je oefenen?

.....

.....

Hoe wil je dat je supporters je hierbij helpen?

.....

.....

.....

13.Tijd om te vieren!

Als je de vaardigheid beheerst gaan we dit vieren.

Wanneer weet je dat je de vaardigheid beheerst?

.....

.....

Hoe ga je de supporters uitnodigen?

.....

.....

.....

Hoe ga je de supporters bedanken?

.....

.....

.....

.....

14. Welke nieuwe vaardigheid wil je nu gaan leren?

Nu heb je de vaardigheid onder de knie, dus is het tijd om een nieuwe vaardigheid te leren.

Dit vaardigheden boekje is van:

Bij het gebruik van dit boekje ga ik ook een logboek inzetten (bijlage 4). In dit logboek komen de afspraken te staan die ik tijdens de gesprekken maak met de kinderen zodat deze ook vastliggen. Tevens kunnen we hier de volgende afspraak in vastleggen.

1. Welk probleem wil je als eerste aan gaan pakken?

.....

.....

2. Welke vaardigheid hoort daarbij?

.....

.....

3. Welke voordelen heeft het als je deze vaardigheid onder de knie hebt?

.....

.....

.....

.....

.....

4. Welke naam geven we aan de vaardigheid.

.....

5. Helpend handje.(Dit kan een fictief figuur zijn, maar ook een bestaand persoon of dier)

.....

.....

6. Op wat voor manier gaan we het helpend handje inzetten?

.....

.....

7. Je mag de vaardigheid een plekje op de lijn geven,
waar sta je nu?

Hoe komt het dat je al zover bent op het lijntje,
wat is er al allemaal goed gegaan?

.....

.....

.....

.....

.....

8. Stel je gaat slapen, en er gebeurt een wonder
waardoor al je problemen zijn opgelost, hoe ziet het er
dan uit?

.....

.....

.....

.....

9. Wie worden je supporters?

Welke mensen zouden je het beste kunnen helpen om de vaardigheid te oefenen.

Plaatje

Familie:.....

.....

.....

Vrienden:.....

.....

.....

Leerkrachten:.....

.....

.....

Anderen:

.....

.....

10. Hoe wil je graag dat de supporters je gaan helpen?

.....

.....

.....

11. Hoe gaan we het vieren dat je de vaardigheid onder de knie hebt?

.....

.....

.....

Wie mogen er allemaal bij zijn als we het gaan vieren?

.....

.....

.....

.....

12.Supporters pagina.

Op deze pagina mogen je supporters iets schrijven waarom zij erop vertrouwen dat jij je vaardigheid zult leren.

plaatje

- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....

13.Om de vaardigheid goed te kunnen leren moet je iedere dag oefenen.

Plaatje

Wanneer ga je oefenen?

.....

.....

14.Tijd om te vieren!

Als je de vaardigheid beheerst gaan we dit vieren.

Wanneer weet je dat je de vaardigheid beheerst?

.....

.....

.....

.....

Hoe ga je de supporters uitnodigen?

.....

.....

.....

Hoe ga je de supporters bedanken?

.....

.....

.....

.....

15. Welke nieuwe vaardigheid wil je nu gaan leren?

Nu heb je de vaardigheid onder de knie, dus is het tijd om een nieuwe vaardigheid te leren.

Dit vaardigheden boekje is van: nef

5. Helpend handje. (Dit kan een fictief figuur zijn, maar ook een bestaand persoon of dier)

Donald Duck

6. Op wat voor manier gaan we het helpend handje inzetten?

- een plaatje op de tafel
- een vriendelike

7. Je mag de vaardigheid een plekje op de lijn geven, waar sta je nu?

- ik doe meer als ik me veel lezen
- ik tik minder op de tafel

1. Welk probleem wil je als eerste aan gaan pakken?

me insluiten

2. Welke vaardigheid hoort daarbij?

als ik me veel van ik een leuk
sonder druk

3. Welke voordelen heeft het als je deze vaardigheid onder de knie hebt?

- dan krijgt iedereen niet meer zo last van
- dan verveel ik me minder
- dan kan ik meer lezen
-
-

4. Welke naam geven we aan de vaardigheid.

verveelzaam lezen

8. Stel je gaat slapen, en er gebeurt een wonder waardoor al je problemen zijn opgelost, hoe ziet het er dan uit?

9. Wie worden je supporters?

Welke mensen zouden je het beste kunnen helpen om de vaardigheid te oefenen.

Familie: papa

Vrienden: neef

setse

nick

Leerkrachten: toen
de juffen

Anderen: _____

10. Hoe gaan we het vieren dat je de vaardigheid onder de knie hebt?

spelletjes doen in de klas

Wie mogen er allemaal bij zijn als we het gaan vieren?

de klas

Om de vaardigheid goed te kunnen leren met je iedere dag oefenen.

Wanneer ga je oefenen?

tijds rekent

Hoe wil je dat je supporters je hierbij helpen?

als ze kunnen zien dat ik me verveel tikken ze op mijn schouder en zeggen: niet het dobbel stukje

Tijd om te vieren!

Als je de vaardigheid beheerst gaan we dit vieren.

Wanneer weet je dat je de vaardigheid beheerst?

als ik 8 stickers heb op mijn woofje

11. Supporters pagina.

Op deze pagina mogen je supporters iets schrijven waarom zij erop vertrouwen dat jij de vaardigheid zult leren.

Ik *Zakim* geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat *ea regels zijn en als hij zich daar aan houdt dan lukt het wel*

Ik *Poppe* geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat *omdat je iedere keer leert dat je het al kunt je bent ook 20/20 slinger jongen PPP*

Ik geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:

Ik geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:

Ik geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:

Hoe ga je de supporters uitnodigen?

Hoe ga je de supporters bedanken?

Welke nieuwe vaardigheid wil je nu gaan leren?

Nu heb je de vaardigheid onder de knie, dus is het tijd om een nieuwe vaardigheid te leren.

Dit vaardigheden

boekje is van: *maud*

1. Welk probleem wil je als eerste aan gaan pakken?

dat ik iets terug doe als iemand anders iets doet

2. Welke vaardigheid hoort daarbij?

als mijn luit trilt, trekken ik een blij gezichtje

3. Welke voordelen heeft het als je deze vaardigheid onder de knie hebt?

*dan hoeft niemand boos te worden
dan krijg ik meer vrienden en vriendinnen*

4. Welke naam geven we aan de vaardigheid.

De blij bloemen

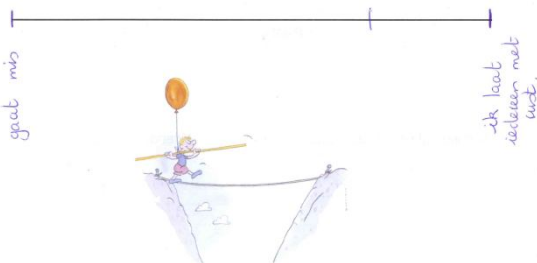
5. Helpend handje. (Dit kan een fictief figuur zijn, maar ook een bestaand persoon of dier)

een pinguïn... pinguïn

6. Op wat voor manier gaan we het helpend handje inzetten?

*op me tafel
lezen in het midden*

7. Je mag de vaardigheid een plekje op de lijn geven, waar sta je nu?

*- Ik heb best vaak het boekje gebruikt
- bij het buiten spelen kan ik mijn handen thuis houden*

8. Stel je gaat slapen, en er gebeurt een wonder waardoor al je problemen zijn opgelost, hoe ziet het er dan uit?

*- Ik doe het niet meer terug
- dat iedereen aardig is tegen mij
- dat ik niet terug heb gedaan*

9. Wie worden je supporters?

Welke mensen zouden je het beste kunnen helpen om de vaardigheid te oefenen.

Familie: *Mama*
and
papa

Vrienden: *Anna*
indy
Kristel

Leerkrachten: *de juf*

Anderen: *Beyla*
elise
roos

10. Hoe wil je graag dat de supporters je gaan helpen?

- hupel en meemove rond vegen dat ik aan de blije bloem moet denken ook aan de vriendin
- Kyra, Evie, Roos tijdens buitenspel zeggen van blije bloem
- juffen → als het even mis gaat - blije bloem

11. Hoe gaan we het vieren dat je de vaardigheid onder de knie hebt?

we gaan met de supporters
en ijsje eten

Wie mogen er allemaal bij zijn als we het gaan vieren?

-
-
-

11. Supporters pagina.

Op deze pagina mogen je supporters iets schrijven waarom zij erop vertrouwen dat jij je vaardigheid zult leren.

plaatje

- Ik... papa..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat: je nog jong bent en alles mag leren en met hulp mag ontdekken... C. je supporters lukt jou dat wel
- Ik... mama..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat: als je iets wilt, dan lukt je dat wel
- Ik... oma..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat: jij vrolijk wordt als een ander lacht en knudde is op jou en jij snel weer vrienden wilt worden en graag vrienden wilt worden
- Ik... juffe..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat: je zelf wilt dat het beter gaat en er zijn een heleboel kinderen die je daat bij helpen
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:

12. Om de vaardigheid goed te kunnen leren moet je iedere dag oefenen.

Wanneer ga je oefenen?

bij het overvliegen

13. Tijd om te vieren!

Als je de vaardigheid beheerst gaan we dit vieren.

Wanneer weet je dat je de vaardigheid beheerst?

als ik 12 stickers heb

14. Welke nieuwe vaardigheid wil je nu gaan leren?

Nu heb je de vaardigheid onder de knie, dus is het tijd om een nieuwe vaardigheid te leren.

Dit vaardigheden boekje is van: *jitse*

1. Welk probleem wil je als eerste aan gaan pakken?

Met het eigen werk bezig houden.

2. Welke vaardigheid hoort daarbij?

In het boek kijken.

3. Welke voordelen heeft het als je deze vaardigheid onder de knie hebt?

- ↓ *Ik kan me af*
- ↓ *Dan worden de juffen niet boos.*
- ↓ *Ik kan me beter concentreren.*
- ↓ *Kindertoevoegers beter werken.*

8. Stel je gaat slapen, en er gebeurt een wonder waardoor al je problemen zijn opgelost, hoe ziet het er dan uit?

Ik heb ik niet meer.
Dan wil ik beter werken.

9. Wie worden je supporters?

Welke mensen zouden je het beste kunnen helpen om de vaardigheid te oefenen.

Familie: *paus*
mama

Vrienden: *leerkrachten*
voos
sem

Leerkrachten: *alle juffen*

Anderen:

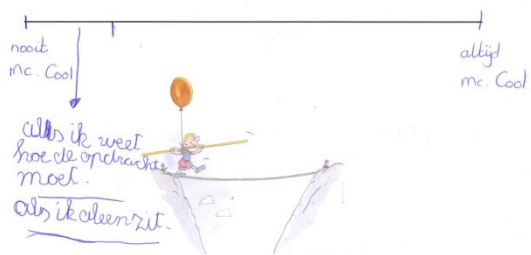
5. Helpend handje. (Dit kan een fictief figuur zijn, maar ook een bestaand persoon of dier)

Donald Duck eronder me. Cool.

6. Op wat voor manier gaan we het helpend handje inzetten?

Op tafel plakken.

7. Je mag de vaardigheid een plekje op de lijn geven, waar sta je nu?

10. Hoe gaan we het vieren dat je de vaardigheid onder de knie hebt?

een film met de klas kijken

Wie mogen er allemaal bij zijn als we het gaan vieren?

je hele klas

- ☐ Om de vaardigheid goed te kunnen leren met je iedere dag oefenen.

Wanneer ga je oefenen?

Waken bij de uitlog en bij rekk

Hoe wil je dat je supporters je hierbij helpen?

het zeggen aan tikken

Tijd om te vieren!

Als je de vaardigheid beheerst gaan we dit vieren.

Wanneer weet je dat je de vaardigheid beheerst?

we gaan drie weken oefenen 5 15 dagen en drie weken 10 tikken

11. Supporters pagina.

Op deze pagina mogen je supporters iets schrijven waarom zij erop vertrouwen dat jij je vaardigheid zult leren.

plaatje

Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....

Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....

Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....

Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....

Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....

Hoe ga je de supporters uitnodigen?

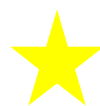
Hoe ga je de supporters bedanken?

Welke nieuwe vaardigheid wil je nu gaan leren?

Nu heb je de vaardigheid onder de knie, dus is het tijd om een nieuwe vaardigheid te leren.

Logboek van.....

datum gesprek	afspraken	volgende gesprek

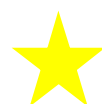

Bijlage 5

Certificaat van:

Met de vaardigheid:

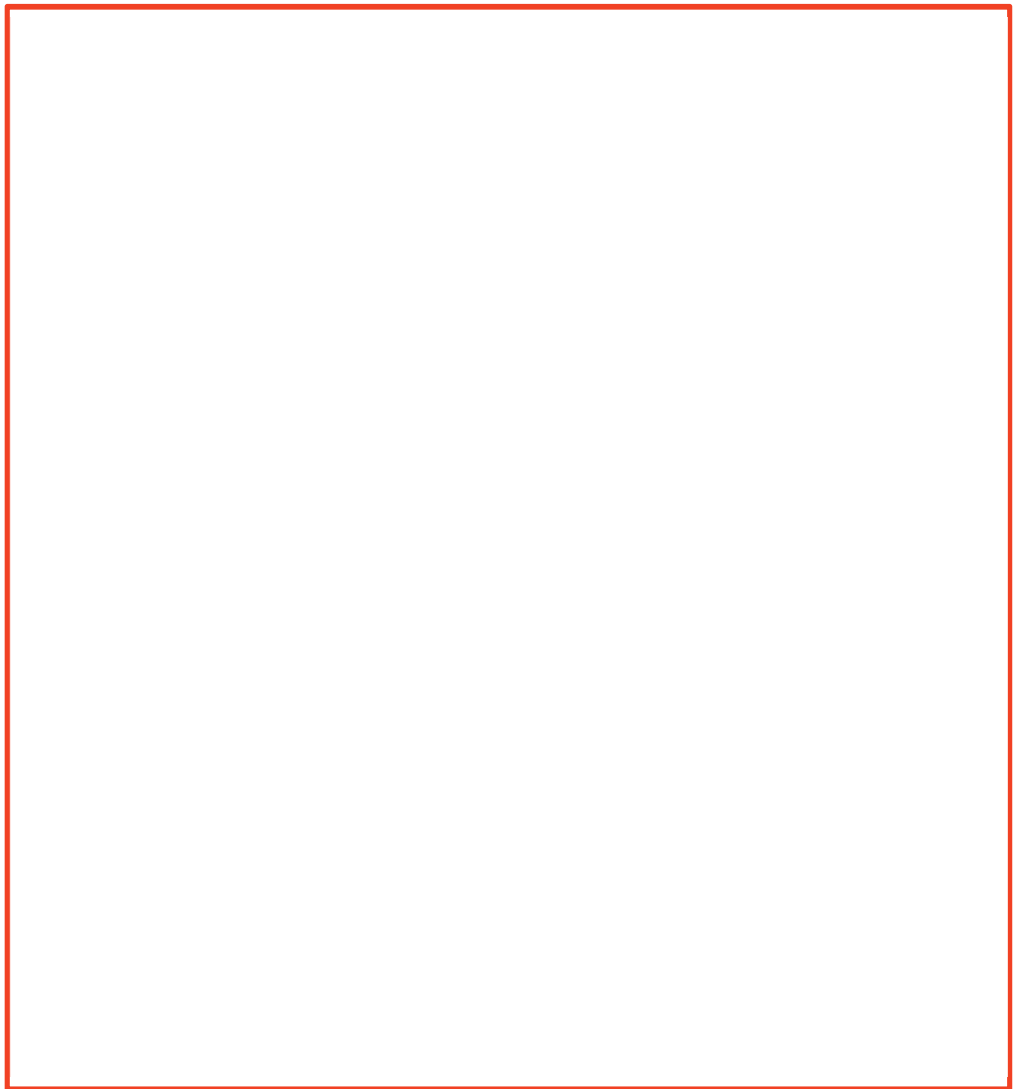

Datum:

Handtekening:

Dit vaardigheden boekje is van:

1. Welk probleem wil je als eerste aan gaan pakken?

.....

.....

2. Welke vaardigheid hoort daarbij?

.....

.....

3. Welke voordelen heeft het als je deze vaardigheid onder de knie hebt?

4. Welke naam geven we aan de vaardigheid?

.....

5. Helpend handje.(Dit kan een fictief figuur zijn, maar ook een bestaand persoon of dier)

.....

.....

6. Op wat voor manier gaan we het helpend handje inzetten?

.....

.....

7. Je mag de vaardigheid een plekje op de lijn geven, waar sta je nu?

Hoe komt het dat je al zover bent op het lijntje, wat is er al allemaal goed gegaan?

8. Stel je gaat slapen, en er gebeurt een wonder waardoor al je problemen zijn opgelost, hoe ziet het er dan uit?

.....

.....

.....

.....

9. Wie worden je supporters?

Welke mensen zouden je het beste kunnen helpen om de vaardigheid te oefenen.

Plaatje

Familie:.....

.....

.....

Vrienden:.....

.....

.....

Leerkrachten:.....

.....

.....

Anderen:

.....

.....

10. Hoe wil je graag dat de supporters je gaan helpen?

.....

.....

.....

11. Hoe gaan we het vieren dat je de vaardigheid onder de knie hebt?

.....

.....

.....

Wie mogen er allemaal bij zijn als we het gaan vieren?

.....

.....

.....

.....

12.Supporters pagina.

Op deze pagina mogen je supporters iets schrijven waarom zij erop vertrouwen dat jij je vaardigheid zult leren.

plaatje

- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....
- Ik..... geloof dat jij de vaardigheid kunt leren omdat:.....
.....
.....

13.Om de vaardigheid goed te kunnen leren moet je iedere dag oefenen.

Plaatje

Wanneer ga je oefenen?

.....

.....

14.Tijd om te vieren!

Als je de vaardigheid beheerst gaan we dit vieren.

Wanneer weet je dat je de vaardigheid beheerst?

.....

.....

.....

.....

Hoe ga je de supporters uitnodigen?

.....

.....

.....

Hoe ga je de supporters bedanken?

.....

.....

.....

15. Welke nieuwe vaardigheid wil je nu gaan leren?

Nu heb je de vaardigheid onder de knie, dus is het tijd om een nieuwe vaardigheid te leren.

.....

.....

.....

Onderzoeksprotocol

Datum	Activiteit	Wie	Doel
Sept"11	Oriëntatie op het onderwerp voor het meesterstuk.	Janneke	Erachter komen wat ik wil gaan onderzoeken.
3 okt"11	Bijeenkomst zorgteam	Zorgteam basisschool Het Mozaïek	Wat is er voor het zorgteam belangrijk om te laten onderzoeken?
Okt"11	Opstellen van een onderzoeksvraag	Janneke	Komen tot een definitieve onderzoeksvraag waarmee ik het onderzoek kan gaan starten.
Nov"11	Het vaardighedenboekje behorende bij de methode Kids' Skills (Ben Furman, 2009) herschrijven.	Janneke en Anja (coach)	Door het herschrijven van het vaardighedenboekje kan er een start gemaakt worden met het onderzoek, dit is de eerste stap.
Nov"11	Inleiding en hoofdstuk 1 van het meesterstuk schrijven.	Janneke	Start maken met het onderzoek.
Dec"11	Literatuurstudie	Janneke	Uitzoeken welke onderdelen van oplossingsgerichte gespreksvoering geschikt zijn om in het vaardighedenboekje te verwerken.
Jan."12	Schrijven hoofdstuk 2.	Janneke	Vastleggen welke onderdelen van de literatuur in het vaardighedenboekje verwerkt gaan worden.
Jan-apr."12	Gesprekken voeren met kinderen m.b.v. het eigen ontwikkelde vaardighedenboekje.	Janneke en Anja	D.m.v. het voeren van gesprekken achter komen waar er aanpassingen nodig zijn.
Jan-apr."12	Invullen van de vragenformulieren.	Kinderen met wie de gesprekken zijn gevoerd.	Erachter komen waar de kinderen moeilijkheden ondervinden in het werken met het vaardighedenboekje.
Jan-apr."12	Daar waar nodig het vaardighedenboekje aanpassen.	Janneke en Anja	Tot een goed vaardighedenboekje komen voor onze school.
Feb."12	Schrijven van hoofdstuk 3: de onderzoeksmethode	Janneke	Opzetten hoe het onderzoek gaat verlopen.
Maart "12	Certificaat maken dat de kinderen krijgen als ze een vaardigheid beheersen.	Janneke en Anja	Met dit certificaat wil ik de leerlingen iets in handen geven waarmee ze kunnen aantonen dat ze een

			vaardigheid hebben geleerd.
April"12	Analyseren van de onderzoeksgegevens.	Janneke	Erachter komen wat de uitkomsten zijn van het onderzoek en wat we daar als school verder mee willen gaan doen.
Mei"12	Afronden van het onderzoek.	Janneke	De eindconclusie opstellen en het eindproduct presenteren.
21 mei"12	Presentatie van de onderzoeksgegevens aan het zorgteam.	Janneke en zorgteam	Samen met het zorgteam bespreken wat we verder gaan doen met de onderzoeksgegevens.
Aug.-sep"12	Presentatie van de onderzoeksgegevens aan het gehele team.	Team basisschool Het Mozaïek.	Wat kan het team van mij als gedragsspecialist verwachten.

Schoolbrede aanpak op leer- en gedragsgebied bij leerlingen te bevorderen

Leertaken

Intensieve individuele interventies

- Afgestemd op individuele situatie
- Vanuit oplossingsgerichte diagnostiek
- Gezamenlijke inzet door betrokkenen

1 - 5%

Doelgroep interventies

- Voor risicoleerlingen
- Hoge efficiency in school
- Snel leereffect

5 - 10%

Effectieve interventies

- Voor alle leerlingen
- Vanuit data in LVS
- Preventief van aard:
Aanleren, Anticiperen

80 - 90%

Gedragstaken

Intensieve individuele interventies

- Afgestemd op individuele situatie
- Vanuit oplossingsgerichte diagnostiek
- Gezamenlijke inzet door betrokkenen

1 - 5%

Doelgroep interventies

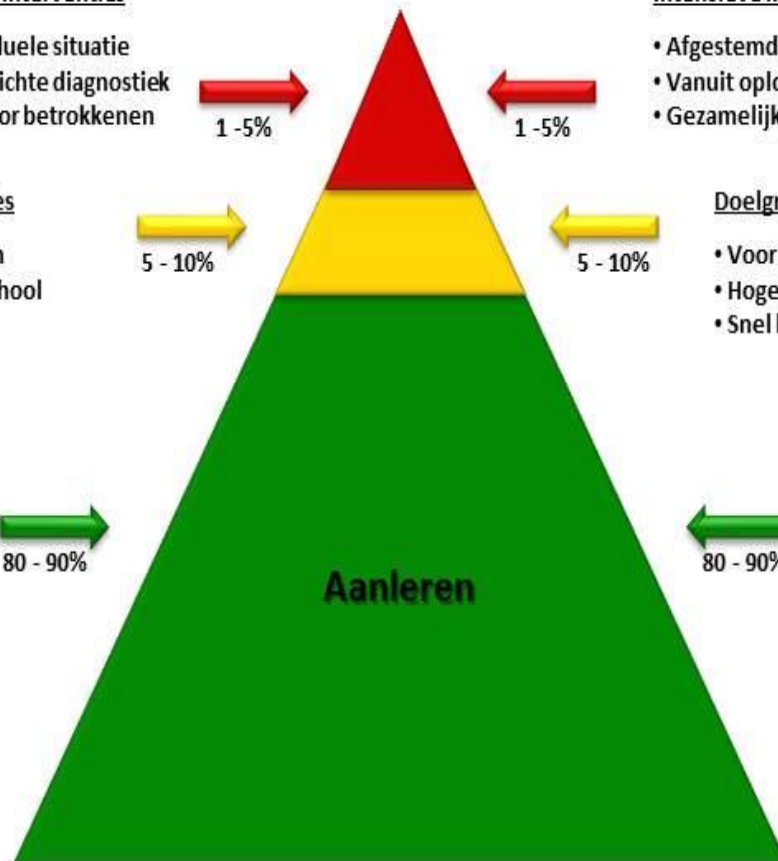
- Voor risicoleerlingen
- Hoge efficiency in school
- Snel leereffect

5 - 10%

Effectieve interventies

- Voor alle betrokkenen in school
- In alle situaties
- Vanuit waarden in de school
- Vanuit verzamelde data
- Preventief van aard:
Aanleren, Anticiperen

80 - 90%

Blonk (2010), afgeleid van: www.pbis.org

Bijlage 9

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Belangrijk

Wat we hebben
gedaan en waar we
over hebben gepraat
was niet zo belangrijk
voor mij.

Wat we hebben
gedaan en waar
we over hebben
gepraat was
belangrijk voor
mij.

Wat we hebben gedaan

Ik vond wat we van-
daag hebben gedaan
niet fijn.

Ik vond wat we
vandaag
hebben gedaan
fijn.

Alles bij elkaar

Ik zou willen
dat we iets anders
konden gaan doen.

Ik hoop dat we
de volgende
keer dezelfde
dingen gaan
doen.

Vragen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

.....

.....

.....

Weet je dan ook een ander soort vraag?

.....

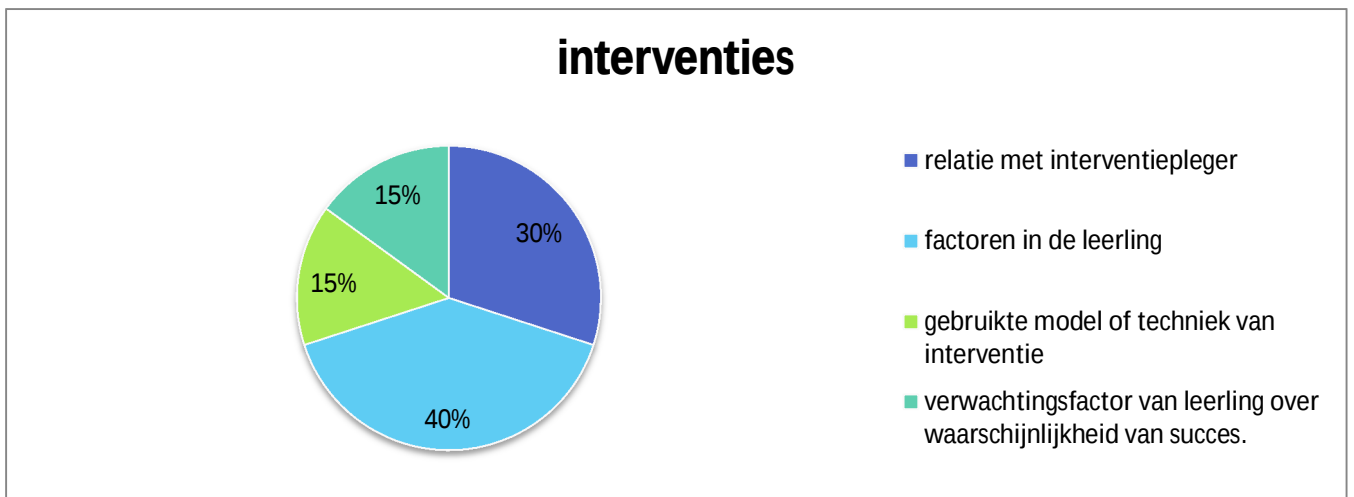
.....

.....

Bijlage 10

Uitleg Child Session Rating Scale (Duncan e.a., 2003).

De CSRS (Duncan e.a., 2003) is een middel om de samenwerkingsrelatie te beoordelen en te volgen. Er is veel onderzoek gedaan naar wat een interventie succesvol maakt. Duncan & Murphy halen het onderzoek van Asay en Lambert (1999) aan dat vier factoren aanwijst die beïnvloeden of een interventie succesvol is. Naast factoren in een kind, zoals doorzettingsvermogen, handicap, gedragsstoornis, e.d., is de relatie met de interventiepleger de belangrijkste factor die een interventie succesvol maakt, zie figuur.

Door met het vaardighedenboekje de hulpbronnen van de leerlingen te activeren, de leerling te motiveren en een goede relatie met de leerling te hebben, is de kans op succes erg groot. Dit omdat dan aan een groot deel van de factoren die Duncan & Murphy (2009) noemen die bijdragen aan een succesvol resultaat wordt voldaan. De bedoeling van de CSRS is dat ik mijn eigen handelen indien nodig kan bijstellen (Duncan, 2009). Ik gebruik de gegevens die dit oplevert om een analyse te maken in hoeverre de kinderen tevreden zijn over het tot dan toe ontwikkelde vaardighedenboekje.

Bijlage 11

Leerling 1

Stap 3

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Belangrijk

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij. _____ Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn. _____ Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Alles bij elkaar

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen. _____ Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Vragen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

Supporters kan niet goed kiezen

Weet je dan ook een ander soort vraag?

Stap 3

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Belangrijk

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij. _____ Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn. _____ Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Alles bij elkaar

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen. _____ Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Vragen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

Niet

Stap 4

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Belangrijk

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij. _____ Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn. _____ Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Alles bij elkaar

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen. _____ Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Vragen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

Weet je dan ook een ander soort vraag?

Leerling 2

Maud

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Belangrijk

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Alles bij elkaar

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen.

Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Vragen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

- Supporter kiezen omdat je eigenlijk iedereen als supporter wil hebben.

- Wonderdag lastig om te vertellen.

Weet je dan ook een ander soort vraag?

Maud 2

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen.

Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

Weet je dan ook een ander soort vraag?

Maud 3

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen.

Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

Weet je dan ook een ander soort vraag?

Maud 4

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen.

Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Vragen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

Weet je dan ook een ander soort vraag?

Leerling 3

Jitse

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Ik zou willen dat we met anderen konden gaan doen.

Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

.....

Weet je dan ook een ander soort vraag?

.....

Jitse

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Belangrijk

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Alles bij elkaar

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen.

Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Vragen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

.....

Weet je dan ook een ander soort vraag?

.....

Jitse

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Belangrijk

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

Alles bij elkaar

Ik zou willen dat we iets anders konden gaan doen.

Ik hoop dat we de volgende keer dezelfde dingen gaan doen.

Vragen.

Zijn er nog vragen uit het vaardighedenboekje die je lastig vond?

.....

Weet je dan ook een ander soort vraag?

.....

Jitse

Hoe vond je het om vandaag met het vaardighedenboekje te werken? Zet een kruisje op de lijn om te laten zien hoe je het vond.

Belangrijk

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was niet zo belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan en waar we over hebben gepraat was belangrijk voor mij.

Wat we hebben gedaan

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan niet fijn.

Ik vond wat we vandaag hebben gedaan fijn.

